

1r d'ESO

VALENCIÀ

LLENGUA I LITERATURA

projecte
AVAN
CEM

bromera

Presentació

La funció de les llengües és que hi haja comunicació entre les persones. Per això, l'equip que ha confeccionat els materials d'*Avancem 1r ESO* vol proporcionar-te un instrument perquè pugues comunicar-te en valencià.

Ara que has arribat a l'Educació Secundària Obligatoria, segur que ja has llegit molts llibres, has redactat bona cosa de textos i fins i tot parles en públic amb més o menys fluïdesa i correcció.

En aquesta nova etapa educativa, treballaràs d'una manera més exhaustiva les actituds, les destreses i les competències necessàries per a dominar el valencià, i comprovaràs com és d'útil per a accedir a una cultura de llarga tradició i per al teu futur a l'escola i a la vida.

Avancem 1r ESO s'ha creat vetllant especialment perquè assolisques les competències específiques del currículum en l'àrea de Valencià: llengua i literatura. Per a aconseguir-ho, hem procurat exposar els continguts d'una manera entenedora, pràctica i sistemàtica, amb textos i activitats lligats als teus interessos, que permeten treballar tant de manera individual com cooperativament.

No oblidés que, a més a més, comptes amb l'orientació del professorat, que segur que t'ajudarà a superar qualsevol dificultat. Si parles valencià habitualment, al llarg de l'etapa el milloraràs. I si no ets valencianoparlant, el llibre que tens a les mans, i els recursos que l'acompanyen, esdevindran una ajuda inestimable.

Instruccions d'ús

En aquest llibre trobaràs activitats de resolució individual, en grup, orals o per escrit. Algunes són de resposta breu i d'altres requereixen una dedicació més gran. A més, disposes del llibre en versió digital, amb activitats autocorrectives i altres recursos pràctics.

En els enunciats d'algunes activitats trobaràs unes icones que has de tindre en compte:

Indica que un text està disponible com a **recurs sonor** en la versió digital.

Indica que l'activitat va acompanyada d'un **vídeo** al qual pots accedir des de la versió digital.

Indica que l'activitat es complementa amb un recurs digital, normalment, una **activitat interactiva autoavaluable**.

Indica que en l'activitat es treballen, sobretot, les **habilitats de parlar i escoltar**. Implica la realització de debats, exposicions, lectures en veu alta, etc.

Indica que l'activitat està pensada per a fer **en parella**. Generalment, a partir d'alguna estratègia d'**aprenentatge cooperatiu**.

Indica que l'activitat està pensada per a fer **en equip**. Habitualment, a partir d'alguna tècnica d'**aprenentatge cooperatiu**.

Estructura de les seqüències didàctiques

En «Planifiquem», presentem l'itinerari de la seqüència didàctica.

«Ens preguntem»
proposa qüestions per a
avaluar els coneixements
previs i posa en valor
l'ús de la llengua
com a instrument de
comunicació.

En «Llegim i comentem» i «Identifiquem el model», comprenem textos i n'analitzem les característiques.

«Ampliem vocabulari» és una secció pràctica que amplia camps semàntics ja vistos.

«Construïm» tracta la sintaxi d'una manera entenedora.

«Coneixem les normes»
posa l'accent en la normativa
lingüística, especialment, la
referida a l'ortografia.

«Ens relacionem» està dedicada als parlants i a la dimensió social de les llengües.

«Ens divertim» introdueix l'educació literària d'una manera lúdica.

«Ens posem a prova!» proposa una tasca competencial.

«Repassem»
consolida els
conceptes més
rellevants tractats
en la seqüència
didàctica.

01 Parlem?

ENS POSEM A PROVA

La redacció d'una entrevista

Ha arribat el moment de posar en pràctica tot el que has après. Per a completar aquest text, has de preparar una entrevista.

Tria un dels personatges i redacta l'entrevista que li faries.

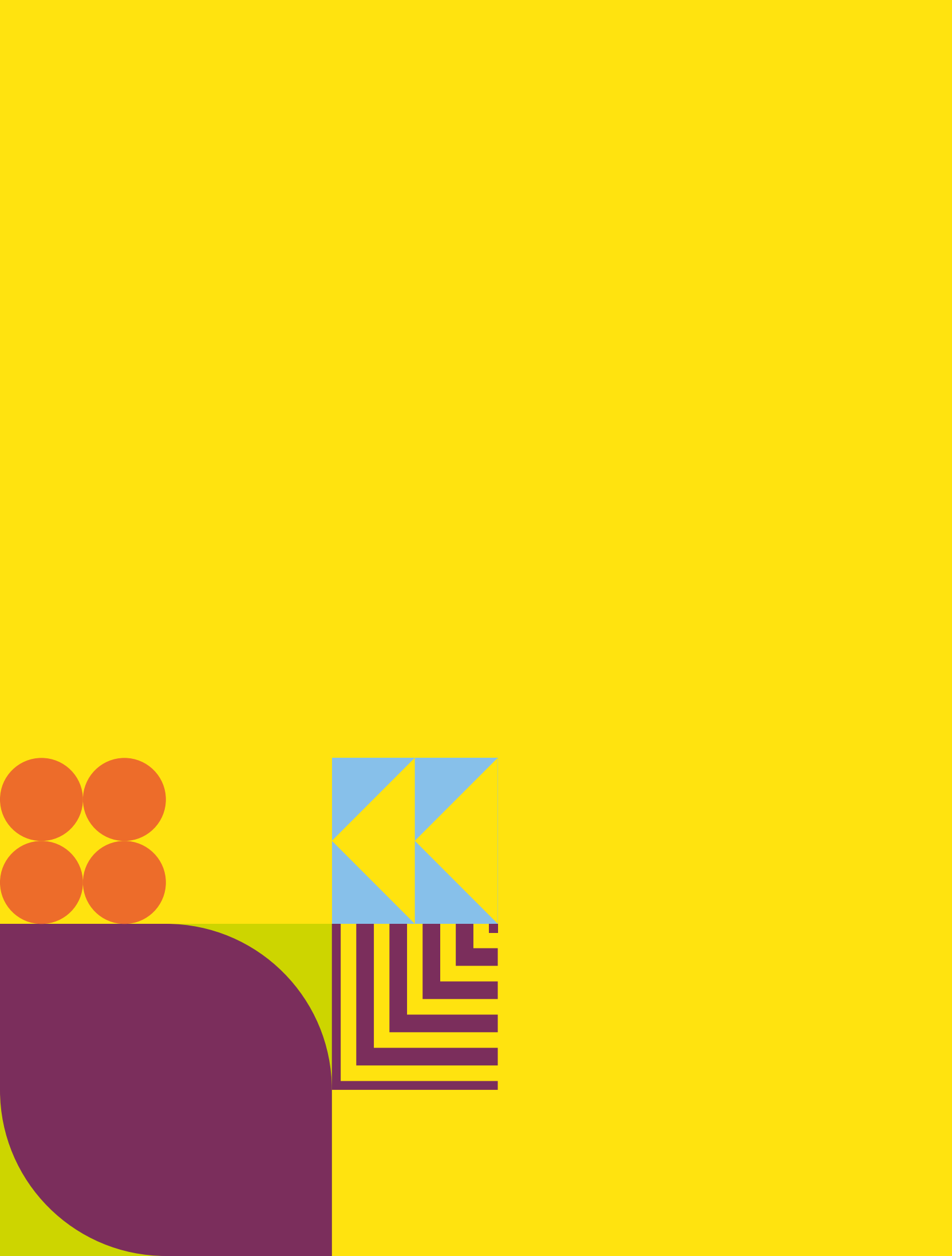

Vegeu les solucions
al final del llibre.

[illegible]

	Llegim i comprenem	Parlem!	Identifiquem el model	Ampliem el vocabulari	Ens posem en situació
1 Parlem? pàg. 7	«Entrevista a Pasqual Alapont», Laia	Les preocupacions i les inquietuds davant l'inici de l'ESO	La conversa i l'entrevista	Els noms de persona en valencià Els gèneres novel·lístics	Defendre la lectura com a forma d'oci
2 Soc com soc pàg. 25	«Autoretrat», Ovidi Montllor	Què transmet la imatge de les persones	El retrat	Els adjectius sobre la personalitat	Aprendre a no jutjar les persones per l'aspecte físic
3 Benvolgut diari... pàg. 43	«Diari», Anne Frank	La transcendència de la literatura	La narració en primera persona	Les frases fetes	Convèncer dels beneficis de l'esport
4 Hi havia una vegada... pàg. 61	«Cigronet», popular	La tradició oral	La narració en tercera persona	Noms d'espècies, llegums i hortalisses	Dramatitzar un diàleg literari
5 On vius? pàg. 79	«L'Illa de les Foques», Lluïa Vallés	L'observació de llocs	La descripció de llocs i objectes	L'antic Egipte	Convèncer de la utilitat de les llengües antigues
6 S'obri el teló pàg. 97	«Alícia», Pasqual Alapont	La tertúlia dialògica	El diàleg teatral	Les paraules del teatre	Descriure la vestimenta i l'escenari
7 Una imatge val més que mil paraules pàg. 115	«Marie Curie i la radioactivitat», Ian Graham	Les preferències personals	Els textos amb imatges	Les onomatopeies i els adjectius	Argumentar que l'art pot servir per a trencar estereotips de gènere
8 En vers pàg. 133	Selecció de poemes (R. Leveroni, M. Dolors Pellicer, Maria-Mercè Marçal, M. Granell, J. A. Fluixà, M. Abelló)	El concepte de poesia	El poema	Els termes relacionats amb la poesia	Fer plans per a una excursió
9 Algú m'escolta? pàg. 151	«Aprendre idiomes», Andreu Buenafuente	Les anècdotes i la por de parlar en públic	El monòleg literari	Els verbs de dicció	Demanar i donar informació

Troblem el sentit	Construïm	Coneixem les normes	Ens relacionem	Ens divertim llegint	Ens posem a prova
Els camps semàntics	La paraula Les categories gramaticals Els sintagma, la frase i l'oració Les modalitats oracionals	L'alfabet Els dígrafs i les lletres compostes L'ús del punt i de la coma	Els registres lingüístics	Els gèneres literaris	Redacció d'una entrevista
La derivació (I): els prefixos	El subjecte i el predicat La concordança Els pronoms personals forts	Les vocals Els diftongs Els hiats	Les actituds lingüístiques	La narrativa juvenil	Elaboració d'un retrat robot
La derivació (II): els sufixos	El sintagma nominal El nom Els determinants L'adjectiu	La síl·laba Les regles d'accentuació	La diversitat lingüística	El diari literari	Redacció d'una entrada de diari
La composició	El predicat (nominal i verbal) L'oració copulativa Els verbs <i>ser</i> i <i>estar</i>	La dièresi L'accent diacrític	El contacte de llengües	La literatura popular	Creació d'una auca
Els préstecs i els barbarismes	Els complements del predicat (directe, indirecte i circumstancials) Els pronoms febles	L'article i l'apòstrof L'ús de l'apòstrof i del guionet en els pronoms febles	La lleialtat lingüística	La novel·la de ciència-ficció	Redacció d'un anunci
La polisèmia i l'homonímia	Les conjugacions verbals Els modes verbals Les formes no personals	Els signes de puntuació	Les varietats geogràfiques de la llengua	Els gèneres teatrals	Representació d'un fragment teatral
La sinonímia i l'antonímia	Els verbs de la 1a conjugació Les preposicions Les contraccions	L'ús de <i>l</i> i <i>ll</i> L'ús de la <i>h</i> L'ús de les majúscules	El valencià: característiques i subdialectes	Els àlbums il·lustrats i les infografies	Invenió de bafarades per a un còmic
Les frases fetes i els refranys	Els verbs de la 2a conjugació L'adverbi Les locucions adverbials	Les lletres que representen la esse sonora Les lletres que representen la esse sorda	Els orígens del valencià	La cançó	Recitació de poemes
Les paraules tabú i els eufemismes	Els verbs de la 3a conjugació Les conjuncions	Les lletres <i>g</i> i <i>j</i> i els dígrafs <i>tg</i> i <i>tj</i> L'ús de <i>x</i> , <i>ix</i> , <i>tx</i> i <i>ig</i>	El llenguatge inclusiu	El monòleg teatral	Escenificació d'un monòleg còmic

Parlar és una acció típicament humana que ens permet interactuar amb altres persones i desenvolupar la nostra dimensió social. Xarrem cara a cara amb les amigues i els amics de la colla, amb familiars, amb persones conegudes o que acabem de conèixer, i també conversem per telèfon o per videoconferència, perquè sempre tenim idees, opinions i sentiments que volem expressar. La conversa requereix una actitud respectuosa per a comprendre els punts de vista dels altres, ja que, parlant, la gent s'entén.

Parlem?

PLANIFIQUEM

8 Llegim i comprenem

L'entrevista de Laia a Pasqual Alapont

10 Identifiquem el model

La conversa i l'entrevista

12 Ampliem el vocabulari

13 Trobem el sentit

Els camps semàntics

14 Construïm

La paraula

Les categories gramaticals

Les frases i les oracions

Els sintagmes

Els tipus d'oració segons l'actitud de qui parla

18 Coneixem les normes

L'alfabet

Els dígrafs i les lletres compostes

L'ús del punt i de la coma

21 Ens relacionem

Els registres lingüístics

22 Ens divertim

Els gèneres literaris

23 Repassem

24 Ens posem a prova

La redacció d'una entrevista

ENS PREGUNTEM

Ara que coneixeu el que treballarem en aquesta seqüència didàctica, anoteu en un paper tres certeses i tres dubtes.

A continuació, entregueu-los a la professora o el professor sense signar-los.

1. Llig aquesta entrevista i mira el vídeo.

Benvinguts al nostre espai de llibres. Hui entrevistem Pasqual Alapont. Com ho has fet per a posar-te en la pell d'una xiqueta d'onze anys?

Ai! Comencem difícil. És el treball d'un escriptor, posar-se en la pell dels seus personatges, i els personatges poden ser homes, dones, vampirs, dracs voladors... I l'escriptor el que intenta és entrar en eixa veu diferent, donar-li una personalitat i, bé, això és el que he intentat fer amb Morgana, que fora una xiqueta entre 11 i 12 anys, però que tinguera eixa ànima especial, no?

Ja no utilitzem tant el Messenger i ara utilitzem més el WhatsApp. El proper llibre de Morgana l'hauries de fer sobre el WhatsApp, ho saps?

Segur, sí, sí. Però això sempre passa en la literatura. Imagina't. Tampoc hi ha ara... Els viatges que fan ara per la mar i tot això han canviat moltíssim, però, en canvi, encara ens agraden molt els llibres d'aventures dels pirates, no? *L'illa del tresor*, per exemple, és un llibre que es llegirà sempre i, en canvi, no té ni telèfons mòbils ni res d'això perquè és l'esperit de l'aventura. Però el que sí que passa, i et done la raó, és que els escriptors ens adaptem, en fi, a allò que ens envolta, a la realitat que ens envolta i, clar, lògicament, el pròxim llibre de Morgana hauria de contenir molts whatsapps.

Quan et ve una idea, on la sols escriure?

Quan em ve una idea, em pose molt content, i al final del dia, potser, la idea acaba en la paperera. Perquè això passa molt sovint, no?, que tu vas tenint idees i tens els personatges i les històries que vols contar en el cap i vas apuntant moltes coses, però ja et dic, moltes coses acaben sent idees no tan brillants. I el que fa un escriptor és, eixes idees, que vagen... D'alguna manera, són llavors que van semblant-se i intentes fer-les créixer, no?, fer créixer les històries. I moltes vegades també m'ha passat d'anar a la paperera on havia tirat una idea que pensava que era primer brillant i després que no ho era tant i al final dir «Ui, estaria bé rescatat-la, no?».

Morgana repassa molt els continguts que dona l'escola. Tu, quan anaves a l'escola, com anaves?

Haha, bé, no era un alumne superbrillant, però tampoc no era un alumne dolent. M'interessaven les coses que aprenia, però també m'agradava molt jugar, m'agradava molt el pati, m'agradava molt estar amb els companys. Vaig tindre experiències molt boniques en l'escola i algunes també no tan boniques, però això és, en definitiva, créixer, no?, viure. I jo crec que, quan vaig escriure Morgana i molts dels llibres que he fet per a infants, un poc d'aquelles coses que jo vivia de menut a l'escola estan presents, un poc també estan presents.

M'he quedat amb ganes de saber alguna cosa més sobre tu, i ara podries començar a escriure El quadern blau de Pasqual Alapont. (L'entrevistadora entrega un quadern a l'autor amb la seua foto en la portada.)

Ah! Moltes gràcies! Bé, està en blanc i per a un escriptor és fantàstic, perquè una pàgina en blanc és un estímul per a crear una història, per a agafar aquelles idees que hem dit que van un poc pel cap i tractar que es convertisquen en una narració bonica. En fi, agraiïc molt si és un regal, vos agraiïc molt el regal i esperaré, en el pròxim llibre de Morgana, utilitzar-lo.

Fins ací el nostre espai de llibres i esperem que us llegiu Qui té por de Morgana. Fins al proper dia! Adeu!

Mira l'entrevista completa ací.

2. Contesta aquestes preguntes sobre el text.

- Quines persones intervenen en el diàleg?
- Quina relació hi ha entre elles?
- Com identifiquem quan intervé cada una?

3. Explica en tres línies de què es parla en l'entrevista. Compara el resum amb el d'un company o companya i millora el que cregues.**4. Què ha quedat antiquat en els llibres de Morgana? Com ho justifica l'autor?****5. Segons Pasqual Alapont, una pàgina en blanc és...**

- ☐ Un problema, perquè és difícil omplir-la amb idees bones.
- ☐ Un estímul per a crear una història.

6. Què sentiu, vosaltres, davant d'una pàgina en blanc? Comenteu-ho en grup i, després, entre tota la classe.**7. Quina és la finalitat principal de l'entrevista que fa Laia a Pasqual Alapont?**

- ☐ Conèixer l'autor dels llibres de Morgana.
- ☐ Explicar històries de Morgana.
- ☐ Criticar els llibres de Morgana.
- ☐ Recomantar els llibres de Morgana.

8. Marca verdader o fals.

	V	F
L'entrevistadora dirigeix el diàleg.	☐	☐
El llenguatge que s'hi utilitza és especialitzat.	☐	☐
Els interlocutors es parlen de vosté.	☐	☐
L'entrevistat és més espontani que l'entrevistadora.	☐	☐

9. Com que l'entrevista és en directe, hi trobem marques del llenguatge oral. Busqueu, en parelles, uns quants exemples de cada.

- Oracions o frases inacabades.
- Repeticions innecessàries.
- Interjeccions o onomatopeies.
- Preguntes que no esperen resposta.

PARLEM!**10. A Pasqual Alapont li interessaven les coses que aprenia, però també li agradava jugar i estar amb les amigues i els amics. Ara que heu començat una nova etapa, comenteu en grups:**

- Què trobareu a faltar de la Primària?
- Què us preocupa de l'institut?
- Teniu ganes de conèixer companyes i companys nous?
- Què podeu fer per a enfortir la vostra relació?
- Què trobeu més avorrit de l'ESO?

La conversa i l'entrevista

Una **conversa** és una forma de comunicació que ens permet **intercanviar** i expressar idees, sentiments, vivències o punts de vista en el mateix moment.

Les converses poden ser **orals** o **escrites**, com ara en un **xat** o una aplicació de **missatgeria instantània**.

En una conversa, els **interlocutors** alternen l'ús de la paraula i adapten el nivell de llengua en funció d'alguns elements del **context**:

- La **intenció** del que es vol dir.
- L'**edat** que tenen i el **grau de confiança** entre ells.
- El **lloc** on parlen i el **temps** que tenen per a conversar.
- Els **coneixements** que comparteixen.

Generalment, s'utilitza el **registre col·loquial** en les **converses quotidianes o informals** (amb les amistats, amb la família o amb gent coneguda) i el **registre estàndard** en les **converses formals** (amb persones que no coneixem o amb l'administració, per exemple).

11. Feu una llista amb la parella del costat de situacions en què es converse oralment i de situacions en què es faça per escrit. Podeu anar per àmbits: literari, periodístic, acadèmic, administratiu, mèdic, judicial i comercial, per exemple.
12. Classifiqueu les situacions anteriors en formals o informals. Primer individualment i, després, en parella.

En les **converses orals**:

- L'emissor i el receptor solen estar al **mateix lloc**, però també poden situar-se en llocs diferents connectats amb un dispositiu electrònic (com pot ser un telèfon o un ordinador).
- Els **papers** d'emissor i receptor **s'intercanvien** constantment.
- Hi abunden les **preguntes** i les **respostes**, les **oracions curtes** i les **frases inacabades**.
- Una part de la informació es transmet per mitjà del **llenguatge no verbal** (com ara, gestos, postura, sorolls o silencis) i de l'**actitud** dels interlocutors (tensa, relaxada, interessada, desganada).

Les **converses escrites** a través de la **missatgeria instantània** o dels **xats** comparteixen moltes característiques amb les converses orals, però presenten alguna particularitat. Com que l'emissor i el receptor no poden veure's, la informació no verbal es perd i això pot crear malentesos.

Les converses comencen amb una **salutació** (*Hola!, Com estàs?, Com va?*) i acaben amb un **comiat** (*Adeu!, Fins després, Ens veiem!*), i el contingut es va construint a mesura que es parla.

13. Us heu enfadat mai amb algú per culpa d'haver interpretat malament un missatge de text? Comenteu-ho en equips i, després, entre tota la classe.
14. Què són les emoticones? Quina funció creieu que tenen?

Una **entrevista** és un gènere periodístic dialogat que arreplega les preguntes formulades per un periodista (entrevistador/a) i les respostes o les declaracions de la persona entrevistada.

Les entrevistes poden ser **orals** (ràdio, televisió i internet) o **escrites** (premsa en paper i premsa en línia), i poden tindre **finalitats** diverses:

- Mostrar al públic el **testimoni** d'una persona que ha presenciat uns fets.
- Transmetre les **opinions de persones que destaquen en algun camp** (esport, medicina, cultura...).
- Donar a conèixer la **personalitat d'una persona famosa**.

L'entrevistadora o entrevistador ha de preparar les preguntes amb antelació; per tant, no es tracta d'una conversa improvisada.

15. Quin grau d'improvisació hi ha en l'entrevista de Laia a Pasqual Alapont? Tria una opció i justifica-la.

- ☐ Gens improvisada. ☐ Poc improvisada. ☐ Bastant improvisada. ☐ Molt improvisada.

16. Amb quina d'aquestes dues opinions estàs més d'acord? Tria i comenta.

- ☐ L'entrevista que hem vist és **informativa**, ja que es busca informar sobre fets d'actualitat en què l'entrevistat és una autoritat.
- ☐ L'entrevista que hem vist és **de personalitat**, ja que l'interès està en la persona entrevistada i en la seua professió.

Les entrevistes periodístiques solen tindre l'**estructura** següent:

- **Presentació** de la persona entrevistada, amb informació bàsica (nom, nacionalitat, ocupació...).
- Bateria de **preguntes i respostes**.
- **Tancament**, en què l'entrevistadora o entrevistador s'acomiada de la persona entrevistada o comenta alguna impressió que li ha causat. També podem trobar com a tancament la resposta a una pregunta final, una conclusió, plans de futur o projectes.

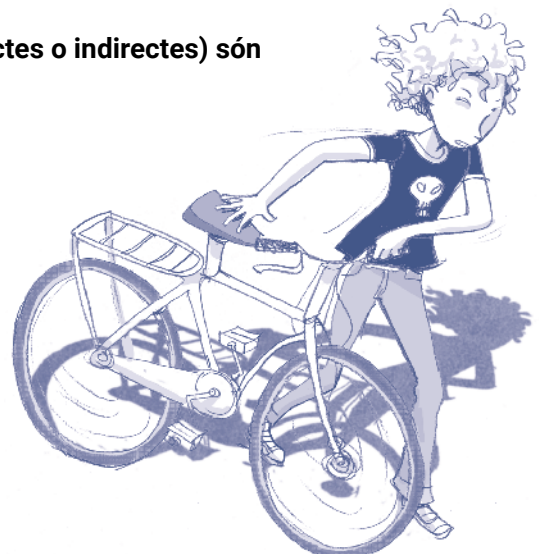
17. Identifica les parts de l'entrevista a Pasqual Alapont i compara la resposta amb la del company o la companya de davant.

Les preguntes que es fan en una entrevista poden ser **obertes**, quan la resposta pot ser lliure i extensa (*Què opina sobre els baixos índexs de lectura?*), o **tancades**, quan la resposta es pot concretar en una paraula o una frase curta (*Quan va publicar el seu primer llibre?*). Així mateix, poden ser **directes**, quan es marquen amb un signe d'interrogació (*Quin és el seu llibre preferit?*), o **indirectes**, quan no hi ha signe d'interrogació, sinó que s'introdueixen amb un verb (*Voldríem saber si està escrivint un altre llibre*).

18. Indica quina classe de preguntes (obertes o tancades; directes o indirectes) són aquestes.

- a) Per què vas triar el nom de Morgana?
- b) Escrius sempre per al públic juvenil?
- c) Explica'ns què sents quan publiqués una novetat.
- d) Defineix, en una paraula, què és per a tu la literatura.
- e) Quin és el teu lloc preferit per a escriure?

19. Tria la teua actriu o actor preferit i escriu deu preguntes que li faries. Usa diferents tipus de preguntes.

20. A partir d'aquests noms de persona, encadena'n sis més de cada en valencià. Fixa't en l'exemple.

Noms de xica: Morgan**a** → **A**ina → ...

Noms de xic: Pasqua**l** → **L**luc → ...

21. En l'entrevista, s'esmenta *L'illa del tresor* com a exemple de literatura d'aventures. Completa les definicions amb els noms d'altres gèneres novel·lístics.

Fes un tast de l'obra!

- Conten històries ambientades en un passat més o menys remot i proven de reconstruir l'època amb fidelitat. → ...
- Recreen situacions còmiques, equívokes i absurdes amb la finalitat de divertir el públic. → ...
- Narren una història d'amor plena de dificultats. → ...
- Els protagonistes, que són agents de policia o detectius, han de resoldre o evitar un crim. → ...
- Busquen provocar pànic a partir d'elements sobrenaturals o psicològics. → ...
- Reflecteixen mons imaginaris, generalment situats en el futur, i tracten del possible impacte de la ciència i la tecnologia en la vida humana. → ...

22. Escolta i completa amb el nom de les parts d'un llibre.

P A

C L

L M

T L

Í X

D A

Paregudes però diferents

Hem de distingir entre *quan*, que indica temps, i *quant*, que indica quantitat:

- No sé **quan** em pagaran. (No sé en quin moment em pagaran.)
- No sé **quant** em pagaran. (No sé quina quantitat de diners em pagaran.)

Llig la fitxa de l'Optimot si vols saber-ne un poc més.

23. Completa amb *quan* o *quant* (*quanta*, *quants*, *quantas*).

- et ve una idea al cap, no saps la gastaràs. Però val la pena anar anotant-les, per a tindre uns recursos.
- raó tens! Per cert, de temps tardes a escriure una novel·la?

ENS POSEM EN SITUACIÓ

24. Repartiu-vos els rols i dialogueu en parelles.

Persona A

A la Persona B no li agrada llegir, però tu vols demostrar-li que la lectura és un dels plaers més grans de la vida.

Idees: hi ha llibres per a tots els gustos; no cal acabar un llibre si no t'agrada; la bateria no s'acaba mai; un llibre pot atrapar-te...

Persona B

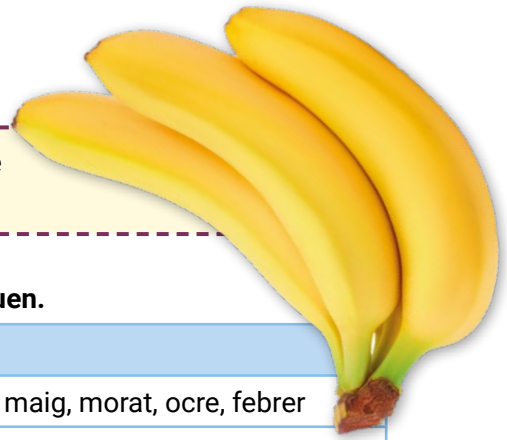
A la Persona A li encanta llegir i a tu no. Vols convèncer-la que és una activitat avorrida.

Idees: normalment és el professorat qui tria els llibres; veure una pel·lícula és més còmode i més ràpid; habitualment s'ha de fer un treball després de llegir un llibre; alguns llibres costen molt d'entendre...

Els camps semàntics

Un **camp semàntic** és un conjunt de paraules relacionades entre si perquè fan referència a una mateixa classe de realitats.

25. Tria, de cada camp semàntic, aquelles paraules que no hi corresponguen.

Camp semàntic	Paraules
colors	negre, blanc, gris, marró, groc, roig, blau, verd, lila, maig, morat, ocre, febrer
fruites	plàtan, maduixa, meló, desembre, pinya, bresquilla, octubre, raïm, poma
mobles	llit, tauleta, cadira, març, sofà, balancí, abril, butaca, armari, calaixera
roba	vestit, pantalons, camisa, brusa, banyador, juliol, jaqueta, caçadora, agost

26. A quin camp semàntic pertanyen les paraules que has triat en l'activitat anterior?

27. Afeg més noms a cada grup. Consulta, si cal, un diccionari visual.

Camp semàntic de l'aula		
Material escolar	Elements de l'aula	Assignatures
retolador, llapis, motxilla, carpeta, llibreta, bolígraf, goma d'esborrar, ...	pissarra, esborrador, guix, taula, cadira, paperera, ...	valencià, castellà, matemàtiques, ...

28. Escribe sis paraules de cada camp semàntic.

Menjars

Begudes

Botigues

Esports

Instruments musicals

29. Indica a quin camp semàntic corresponen aquestes paraules.

Camp semàntic	Paraules
	verderol, canari, teuladí, cadenera, oroneta, soliguer
	samaruc, lluç, llobarro, dorada, tenca, donzella
	parotet, mosquit, rantella, formiga, tàvec, borinot
	sargantana, fardatxo, dragonet, cocodril, colobra, tortuga

30. Busca en el diccionari les paraules de l'activitat anterior que no coneixies i troba'n imatges en internet.

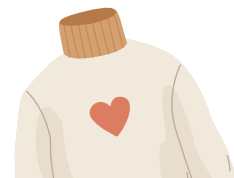
Accedeix a la versió en línia del *Diccionari normatiu valencià* de l'AVL.

31. Quan entrevistem una persona que destaca pel seu ofici, és normal que hi haja moltes paraules que fan referència a eixa professió. Trobeu en el text inicial les paraules del camp semàntic de l'escriptura i anoteu-les, per torns, en un full giratori.

32. Mireu al voltant i feu una llista a la pissarra de possibles camps semàntics que podríeu treballar. Tipus de calcer, peces de roba, parts del cos...

La paraula

Una **paraula** és un conjunt de sons (o un únic so) que expressa un significat. Les paraules estan formades per lexemes i morfemes.

- El **lexema** és la part que no varia i que aporta el significat. Per exemple: **llibr**-es, **entrevist**-em.
- El **morfema** és la part variable i aporta informació gramatical, com ara el **gènere** (masculí, femení), el **nombre** (singular, plural), la **persona** (primera, segona, tercera), el **temps** (passat, present, futur), el **mode** (indicatiu, subjuntiu, imperatiu) o altres característiques (augmentatiu, diminutiu).

33. Separa els lexemes dels morfemes en les paraules següents com en l'exemple.

Fruïtes: fruit- (lexema) -es (morfema).

altíssima llibrot dormia pensava llibret pensarà
dormirem altíssimes fruita altíssims pensaries fruïtera

Les categories gramaticals

Segons la forma, el significat i la funció, les paraules s'agrupen en **categories gramaticals**, que poden ser **variables** (si canvien de forma segons el gènere, el nombre, el temps o la persona) o **invariables** (si no canvien mai de forma).

34. Completa amb dos exemples més de cada categoria.

	Categories variables	Exemples
Nom	Designa un ésser viu, un objecte o una idea.	novel·la, ...
Adjectiu	Indica qualitats o característiques del nom.	fantàstica, ...
Determinant	Concreta o determina el nom.	la, ...
Pronom	Substitueix el nom.	ella, ...
Verb	Expressa accions, processos o estats.	créixer, ...

	Categories invariables	Exemples
Adverbi	Modifica un verb, un adjectiu o un altre adverbi.	sempre, ...
Conjunció	Uneix paraules, sintagmes o oracions.	i, ...
Preposició	Uneix paraules amb els seus complements.	amb, ...
Interjecció	Expressa un estat d'ànim.	ui, ...

35. Classifica les paraules del text en la categoria gramatical corresponent.

La porta de fusta vella va cedir en empenyar-la. No estava tancada amb clau, però va observar que no era una caseta per als animals. Uf! Li va ferir el nas aquella olor de tancat mesclada amb una aroma indefinida, àcida, potser suor.

Noms → ...

Adjectius → ...

Determinants → ...

Pronoms → ...

Verbs → ...

Adverbis → ...

Conjuncions → ...

Preposicions → ...

Interjeccions → ...

Les frases i les oracions

Quan parlem, ho fem usant dos tipus d'**enunciats** diferents, **oracions** i **frases**.

- Una **oració** és un grup de paraules que serveix per a expressar una idea completa i conté, almenys, un verb conjugat: *Joana i Alícia **anaven** juntes a escola*. També hi ha oracions formades per una sola paraula: *Aplaudiu!*
- Una **frase** és un enunciat que serveix per a expressar una idea completa, però no porta cap verb conjugat perquè se sobreentén: *Per molts anys!* (*Desitge que faces molts anys!*), *De pressa!* (*Camineu més de pressa*).

36. Digues quins d'aquests enunciats són frases i quins oracions.

a) Sandra ha fet tard a la reunió.	e) El carregador!	i) Vine!
b) Silenci!	f) I Sandra?	j) On m'he deixat les claus?
c) M'he deixat el carregador!	g) Taxi!	k) Avisarem un taxi.
d) Us demane silenci, per favor.	h) Espere que et vaja bé.	l) I les claus?

37. Identifiqueu les frases en aquest fragment adaptat de *Qui té por de Morgana?*, de Pasqual Alapont.

Llig
el primer
capítol de
l'obra.

Estrene quadern, de tapes blaves. Em diuen Morgana i tinc onze anys. Vaig a sisé. Un excel·lent, quatre notables i dos aprovats en el primer trimestre. No està malament. El pare diu que podria millorar. Tots ho podríem fer, fins i tot ell. He vist les seues notes de primària.

Guapa? No sé, el meu germà em diu *mosca*. Ricard té catorze anys, però només va un curs per davant de mi, perquè va repetir. Els mestres li tenen mania, això diu, però m'agradaria conèixer la seua opinió, l'opinió dels mestres, vull dir.

Segons la iaia, tinc els ulls verds i la simpatia a mans plenes. També tenia un mig nóvio, Víctor, però me l'han pispat. Eloïsa, una nena de cinqué.

38. Transforma les frases en oracions i les oracions en frases.

a) Fantàstic! → <i>Això és fantàstic!</i>	g) Hi ha hagut un accident. → <i>Un accident!</i>
b) Quin fred!	h) Ves a espai.
c) Alerta!	i) Ens veurem demà.
d) Tots a cobert!	j) Parla més fort, per favor.
e) Alto el foc!	k) La paella s'està cremant.
f) Sense pressa.	l) No suporte eixe soroll.

39. Inventa una frase i una oració per a cada situació comunicativa.

Els sintagmes

Les oracions es construeixen combinant sintagmes. Un **sintagma** és un conjunt de paraules (o una sola paraula) que funciona com una unitat sintàctica dins de l'oració. L'oració *Els meus pares / han anat / al cine* té tres sintagmes.

Segons la categoria gramatical que fa de nucli, els sintagmes poden ser:

Sintagma nominal (SN)	els ulls verds	El nucli és un nom.
Sintagma verbal (SV)	va vindre	El nucli és un verb.
Sintagma adjectival (SAdj)	ben simpàtica	El nucli és un adjectiu.
Sintagma adverbial (SAdv)	molt prompte	El nucli és un adverbi.
Sintagma preposicional (SP)	de tapes blaves	La preposició no és el nucli, però determina la funció del sintagma.

40. Localitza la paraula més important d'aquests sintagmes i indica en cada cas quina classe de sintagma és.

a) la roba estesa	d) despús-demà	g) molt malament
b) des de València	e) abans	h) amb paciència
c) vaig caure	f) unes taronges podrides	i) gens interessant

41. Ordeneu els sintagmes per a formar oracions seguint les indicacions.

- a) de l'Agència Kronos. Has rebut un missatge
V + SN + SP → ...
- b) amb Lúdia Camines fins a una sala.
V + SP + SP → ...
- c) tranquil·lament. conversen Davant dels teus ulls, tres persones
SP + SN + V + SAdv → ...
- d) els teus pensaments. Clàudia interromp
SN + V + SN → ...
- e) una agència científica secreta. Kronos és
SN + V + SN → ...
- f) no és El nostre mètode de viatge en el temps perfecte.
SN + SAdv + V + SAdj → ...
- g) per una errada del sistema. amb nosaltres Alguns dels nostres exploradors no han tornat mai
SN + SAdv + V + SAdv + SP + SP → ...

42. Indica les afirmacions que siguin verdaderes i justifica-les, quan calga, amb exemples.

a) Les oracions anteriors tenien sentit abans d'ordenar-les.	c) Podem canviar l'ordre de les paraules dins d'un mateix sintagma.
b) Podem canviar l'ordre d'alguns sintagmes.	d) Els sintagmes marcats en verd són subjectes.

43. Un sintagma pot incloure'n d'altres. Identifica els sintagmes inclosos en aquests i indica'n la classe.

a) una agència científica secreta	b) per una errada del sistema

Els tipus d'oracions segons l'actitud de qui parla

Podem classificar les oracions segons l'**actitud o intenció** amb què les diu la persona que parla. Per exemple, no és el mateix dir *Estic cansada* perquè he fet molt d'esport, que dir *Estic cansada!* perquè m'he enfadat.

44. Ompli el quadre amb el tipus d'oració de què es tracta.

imperativa desiderativa exclamativa interrogativa dubitativa enunciativa

Tipus d'oració	Definició	Exemple
	Informa sobre un fet. Pot ser afirmativa o negativa.	<i>Anna és una gran poetessa.</i> <i>Anna no és una poetessa qualsevol.</i>
	Pregunta alguna cosa.	<i>Anna és poetessa?</i>
	Expressa sentiments o emocions.	<i>Anna ha publicat un poemari!</i>
	Indica una ordre o una petició.	<i>Dedica'm un poema, Anna.</i>
	Expressa un desig.	<i>Tant de bo em dedicara un poema.</i>
	Expressa un dubte.	<i>Potser escriuré poemes com els d'Anna.</i>

45. Completa les afirmacions següents.

- Les oracions interrogatives acaben amb un signe d'.....
- Les oracions exclamatives acaben amb un signe d'.....
- En les oracions dubitatives sol haver-hi algun adverbi que expressa

46. Indiqueu les classes d'oracions i escriviu-ne un exemple més de cada.

- Espere que tingues moltíssima sort.
- Com ens divertim a la classe de Valencià!
- Segurament llegiré *El cor dels ibers*, de Teresa Broseta.
- Teresa Broseta i Pasqual Alapont són els meus autors preferits.
- Quan et ve una idea, on la sols escriure?
- Recomaneu-me alguna novel·la de ciència-ficció.
- La sintaxi no és tan difícil com pareix.

Visita la
Bastida
de les
Alcusses.

47. Troba en el fragment següent una oració de cada tipus.

Llig un
fragment
de l'obra.

Una olor de llenya ho omplia tot i Neitin mirà al seu voltant, sense saber on atansar-se, ni quina necessitat tractar de resoldre. Va veure a prop Aunia, una veïna que havia donat a llum pocs dies abans. Amb el seu nadó en braços, semblava tan atordida i tan espantada com la mateixa Neitin.

–Què és el que crema, Aunia? –li preguntà, angoixada.

–La carrasca, Neitin –contestà la dona, amb un gemec–. Probablement un llamp l'ha travessada de part a part i està encesa en flames.

Neitin va sentir que s'ofegava. La carrasca que ocupava el centre de la població, al peu de la qual se celebraven les cerimònies més solemnes..., podia ser veritat que l'havien perduda per sempre? Tant de bo no fora cert! Alçant-se la túnica, va córrer cap a la plaça, lluitant per no mirar en cap altra direcció.

–Neitin!

–Neitin, ajuda'ns!

–Neitin, espera!

TERESA BROSETA. *El cor dels ibers*. Bromera (adaptació)

Maria parla
d'*El cor
dels ibers*.

L'alfabet

L'alfabet valencià consta de vint-i-sis lletres. En general, a cada lletra li correspon un so.

Vols conèixer
la història de
l'alfabet?

48. Copia el nom de cada professió en la casella que li correspon segons la lletra inicial.

historiadora ferrer xapador geògrafa informàtic locutora notària obrer
sabater uròloga químic carter advocada jutge karateka metgessa dissenyador
revisor biòloga taxista electricista perruquer veterinària zeladora

Lletra	Nom de la lletra	Exemple
A a	a	
B b	be	
C c	ce	
D d	de	
E e	e	
F f	efe	
G g	ge	
H h	hac	historiadora
I i	i	

Lletra	Nom de la lletra	Exemple
J j	jota	
K k	ca	
L l	ele	
M m	eme	
N n	ene	
O o	o	
P p	pe	
Q q	cu	
R r	erre	

Lletra	Nom de la lletra	Exemple
S s	esse	
T t	te	
U u	u	
V v	ve	
W w	ve doble	
X x	ics/xeix	
Y y	i grega	
Z z	zeta	

49. Escriu els noms de quatre companys i de quatre companyes, i els noms de les lletres.

Per exemple: *Morgana* → eme, o, erre, ge, a, ene, a.

Per a **ordenar alfabèticament** un grup de paraules, t'hauràs de fixar en la primera lletra. Quan dues paraules comencen per la mateixa lletra, cal fixar-se en la segona; si coincideixen, cal fixar-se en la tercera, i així successivament.

50. Ordena alfabèticament les paraules de cada oració.

- Els trons que ressonaven a les muntanyes semblaven cada volta més prop.
- Un altre llamp il·luminà el món i el bram del tro la llançà de genolls a terra.

En un diccionari trobarem la ç (ce trencada) en l'ordre alfabètic de la c (*força, força, forçada*), i el dígraf ll (ele doble) i la lletra composta l·l (ele geminada) en l'ordre alfabètic de la l (*calar, caliu, cal·ligrafia, callista*).

51. Com ordenaríeu aquestes paraules en un diccionari?

- gal·lés, gallec, gall, galerada, galera, galió
- llacuna, llamp, llaç, llança, llana, llanda
- col·lisió, còlic, col·lidir, collir, coll, collita
- traca, traç, traçat, tracció, tractor, tractat

Els dígrafs i les lletres compostes

Un dígraf és un conjunt de **dues lletres** que equivalen a un únic so. Els dígrafs que hi ha en valencià són:

No es poden separar					Sí que es poden separar					
ll	ny	gu	qu	ig	ss	rr	tg	tj	tx	tz
colla	pany	algues	màquina	raig	cassola	arròs	metge	platja	dutxa	tretze

52. Completa les paraules amb dígrafs. En algun cas, hi ha més d'una opció vàlida!

bo... via...e se...e mos...es passe... corre...a ...ionet
palla...o ju...at despa...ar ara...a po...astre pe...ina e...ip

53. Ompliu els buits amb els dígrafs que hi falten. Després, compareu-ho amb la parella del costat.

Ona fa una colzada a Roc per...è entre al co...e, però e... fa una espenta a la germana, i e...a pa...a davant i es menja les ganes de fer-li un crit, per...è tot el ...e ha pa...at hui ha sigut culpa d'e... Reconeix que e...a també és especialista a ficar-se en embolics, però això de hui ha sigut culpa de Roc! A ...i se li acut?

Els be...ons engoleixen saliva, entren al co...e i s'a...euen al seient de da...ere. Rosa els tanca la porta, es col·loca bé la go...a i la ja...eta, guarda les mo...i...es dels xi...ets al maletger i fa la volta fins al seient del conductor. Dins del co...e, silenci absolut. Un vidre fosc separa ara els xi...ets de la iaia i de la xofer. El co...a...o engega, s'a...u...a de la biblioteca i enfila la Gran Via. La iaia abaixa el vidre fosc i esto...ega amb finesa. La iaia Lluïsa sempre tus fluixet quan es prepara per a un ...arg monòleg.

La panxa de Roc rugeix però a ell ni se li acut preguntar si els han portat berenar. La iaia perdria les bones maneres, saltaria entre els seients i se li plantaria davant, amb la cara roja i traient fum pel nas; el pentinat lila de pe...u...eria ...edaria de punta. Val més ca...ar, sí, ja... Però és ...e no han dinat!

MURIEL VILLANUEVA. *Ona i Roc i els tigres de Sumatra*. Bromera (adaptació)

Muriel Villanueva i la seua obra.

Les **lletres compostes** són combinacions de consonants que representen sons geminats, és a dir, repetits, encara que alguns es poden pronunciar com a simples. Les nostres lletres compostes són:

mm	nn	l·l	tl*	tll*	tm*	tn*
immersió	connectar	novel·lista	atles	rotllo	setmana	cotna

54. Completa les paraules següents amb les lletres compostes corresponents.

co...exió i...usió a...ex bi...et i...ocent
a...etisme ra...ar a...osfera i...òbil bu...etí
i...ensitat è...ia co...egi a...ètic gori...a

*Recorda que la t dels grups *tl*, *tll*, *tm* i *tn* no es pronuncia. La posem per a indicar que els sons de *l*, *ll*, *m* i *n* s'allarguen.

55. Redacta un text breu en què inclogues sis paraules de l'activitat anterior.

Continua practicant les famílies lèxiques amb el Paraulògic.

56. Escriu paraules de la mateixa família i comprova que conserven els dígrafs i les lletres compostes. Consulteu el diccionari.

a) collir → collita, collidor, ... c) novel·la e) fitxa g) canya
b) carro d) il·luminar f) ametla h) passar

L'ús del punt i de la coma

El **punt** és el signe de puntuació (.) que fem servir per a assenyalar l'acabament d'una frase o oració. Després del punt, escrivim sempre amb **majúscula**. Hi ha tres classes de punt:

- El **punt i seguit** marca el final d'una oració i la separa d'altres que es refereixen a la mateixa idea.
- El **punt i a part** separa oracions que expressen idees diferents. Indica el final d'un paràgraf.
- El **punt final** marca el final del text.

57. Copia aquest text correctament. Col·loca-hi els punts i posa-hi les majúscules.

sandra era la nova auxiliar en pràctiques a l'hospital provincial de girona, tenia vint-i-quatre anys i moltes ganes de fer les pràctiques perquè després, segons com les fera, li donarien la plaça
les noves companyes es deien lorena, aida i margarida, i es va sentir molt acollida per elles
li van assignar l'ala en la qual treballaria i les habitacions que li tocaven marga i aida la van advertir que l'ala sud-est era sols per a lorena, de l'habitació 110 fins a la 130 només podria accedir a eixa zona en cas que lorena no acudira al treball, i això no havia passat des de feia dos segles

LAIA TENA MONFORT. *L'habitació 114*. Bromera (adaptació)

La **coma** és el signe de puntuació (,) que fem servir per a indicar una **pausa breu** en la lectura. Es col·loca en els casos següents:

- Per a **separar els elements d'una enumeració**, llevat de l'últim, que va precedit d'una *i*.
- Per a **intercalar una explicació** o fer un aclariment.
- **Després del nom d'una persona** per a adreçar-nos-hi o per a captar-ne l'atenció.
- Per a **emmarcar algunes expressions**, per exemple: *és a dir, a més a més, per tant...*

58. Indica quina oració serveix d'exemple per a cada ús de la coma.

- Pau, ara lliges tu!
- És una experta en literatura infantil, és a dir, la que s'adreça a xiquets i xiquetes.
- Els dies de la setmana són: dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- Demà visitarem el refugi antiaeri de la Guerra Civil que hi ha a Dénia, capital de la Marina Alta.

59. Escriu les comes on calga. Després, compara-ho amb la parella.

- Per a fer la coca necessitem: ous llet farina sucre i ratlladura de llima.
- Heu estudiat molt per tant aprovareu sense problema.
- M'agrada molt llegir a més a més soc molt aficionada al cine.
- Mar avisa'm quan vinga Teresa.
- Anna sense adonar-se'n havia après a puntuar textos.

PAREM L'ORELLA

60. Escriu el dictat d'un fragment de *L'habitació 114*, que dona títol a un recull de relats.

61. Compara el dictat amb el text original i anota:

- Faltes que has comés perquè no coneixies la paraula o no recordaves com s'escrivia.
- Errades de puntuació.

62. Explica algun ús de la coma i apunta paraules l'ortografia de les quals vulgues recordar.

Els registres lingüístics

Vols saber-ne més? Juguem!

L'acte de parlar o escriure està condicionat pel grau de formalitat o informalitat de la situació de comunicació, el tema, la intenció del missatge, el canal (oral o escrit), el context, etc. No usem la mateixa varietat quan parlem amb una amiga que quan redactem un treball per a l'institut.

Les varietats de la llengua que depenen de la **situació de comunicació** s'anomenen **registres lingüístics**.

- El **registre col·loquial** és el propi de les comunicacions orals habituals i de la missatgeria instantània. Es caracteritza perquè és molt espontani i imprecís. Es fa servir amb persones amb qui hi ha una relació de confiança –la família, les amistats– i en contextos informals. Se solen emprar vulgarismes, barbarismes, falques (*i això, saps?, no?*) i no es para atenció a la correcció gramatical.
- El **registre estàndard** és el registre neutre vàlid per a qualsevol situació comunicativa, tant en la forma oral com en l'escripta. Es caracteritza per la poca proximitat personal dels interlocutors. S'utilitza en les relacions comercials i administratives, en l'àmbit educatiu i en els mitjans de comunicació. És el model de referència per a la comunitat lingüística.
- El **registre formal** s'utilitza quan no hi ha proximitat personal entre els interlocutors i es tracten temes especialitzats. Es fa servir, sobretot, en el canal escrit i presenta un alt grau d'elaboració i correcció. En són exemples el llenguatge científicotècnic, el jurídic o l'administratiu.

63. Relaciona cada expressió col·loquial amb l'estàndard corresponent.

Expressions col·loquials	Expressions estàndard
a) Xarrar pels colzes.	1) Anem-nos-en!
b) Estar com una cabra.	2) Em diuen Cristina.
c) Mone!	3) Estar boig o boja.
d) A grapats.	4) Parlar molt, sense parar.
e) Me diuen Cristina.	5) En abundància, en quantitat.

64. Llegeix aquest fragment i identifica les expressions pròpies del registre col·loquial i les que pertanyen al registre formal.

Hem començat el tema de la nutrició. Fa no sé quant de temps que estem en això de la piràmide alimentària. Semblem egipcis. Tot és superimportant: els hidrats de carboni alliberen l'energia amb què el nostre cos manté funcions vitals com respirar i bombejar la sang, les proteïnes intervenen en la formació de teixits corporals, les vitamines i els minerals ens protegeixen de les malalties, i les fibres...

–Per a què serveixen les fibres, Aureli? –ha preguntat la mestra.

–Pa cagar –ha respost ell.

–Incorrecte. No es diu pa cagar, a veure si parlem bé.

–Pa fer caca? –ha insistit el tros de bèstia. Isabel ha trencat la punta de la llapissera. Diríeu que estava a punt de patir un atac d'epilèpsia.

–Tens el primer zero de la temporada, i a l'altra torna a fer-te el graciós i passaràs la resta del trimestre a la sala de professors –a continuació, s'ha tret les ulleres i ha cridat–: Les fibres serveixen per a... Aureli, para les orelles: per a ajudar l'intestí a funcionar correctament.

Aureli ha obert els ulls com a plats i ha xiuxiuejat:

–I jo què havia dit?

Un altre que deu pensar que la mestra li té mania.

Fes un tast del llibre.

PASQUAL ALAPONT. *El quadern taronja de Morgana*. Bromera

Els gèneres literaris

Els **textos literaris** pretenen **crear bellesa** i pertanyen a gèneres diversos:

- La **poesia expressa sentiments i emocions**. Tradicionalment s'ha caracteritzat per estar escrita en **vers**, amb ritme i **rima**, però hui en dia no sempre és així, encara que els poemes segueixen escrivint-se d'una manera característica: cada línia correspon a un vers.
- La **narrativa** es caracteritza per **contar històries**. Hi trobem diversos subgèneres depenent de l'extensió (com ara, novel·la, conte o rondalla), del públic a qui va adreçada (adult, infantil, juvenil) o de la temàtica (ciència-ficció, terror, misteri, aventures o amor, per exemple).
- Els **textos teatrals** estan **pensats perquè uns actors els representen dalt d'un escenari**, per això estan escrits en forma de diàleg.

65. Llig aquests textos, indica a quin gènere pertanyen i anota tres característiques de cada un.

No begues aigua després de sopar

LINA. (*Encuriosida.*) Què escrius?

SARA. Una carta.

LINA. Als teus pares?

SARA. Als meus germans.

LINA. I què els contes?

SARA. No ho sé, coses.

LINA. Quines coses?

SARA. Com és tot açò, què fariem si estigueren ací, que tinc una companya de tenda que no para de beure aigua i pixar, coses.

LINA. Tardarà molt a arribar?

SARA. Qui?

LINA. La carta.

SARA. (*Amb la veu cansada.*) No ho sé. No n'he enviat cap.

LINA. I per què l'escrius?

SARA. Per a no oblidar-me d'ells.

LINA. Per això no cal escriure una carta, només cal tancar els ulls, pensar molt fort i recordar el que et done la gana.

SÒNIA ALEJO. *Cremallera*. Bromera (adaptació)

El llibre

Cada llibre té un secret
disfressat de blanc i negre;
tot allò que et diu a tu
un altre no ho pot entendre.

Tot allò que et donarà
no ocupa lloc, ni pesa,
t'abrigarà contra el fred
d'ignorància i de tristesa.

Amb els llibres per amics
no et faltarà companyia.
Cada pàgina pot ser
un estel que et fa de guia.

JOANA RASPALL

Temps de mudances

Clara va aparcar el cotxe al costat del camió de mudances. Després, va mirar la filla i li va dir:
–Ací la tens: la nostra casa nova. Què et sembla?

Marta no va respondre a la pregunta de sa mare, però va baixar del cotxe i es va quedar dreta mirant la casa que s'alçava, solitària, al seu davant. A aquella hora, amb el sol que il·luminava el jardí, el porxe i la casa sencera, li era difícil imaginar que en aquell lloc pogueren haver passat els estranys fets que li havia explicat son pare i que li havien deixat una mescla de curiositat i desassossec al seu interior.

AGUSTÍN FERNÁNDEZ PAZ. *Mals temps per a fantasmes*. Bromera (adaptació)

1. Marca verdader o fals.

	V	F
Les converses sempre són orals.		
Una entrevista és un tipus de conversa.		
L'estructura d'una entrevista és presentació, nucli i desenllaç.		

2. Anota tres paraules de cada camp semàntic.

professions gèneres literaris tipus de sintagmes

3. Ordena de més general a més concret: *sintagma, paraula, text, oració, so*.

4. Classifica les categories gramaticals en variables o invariables i posa'n un exemple de cada.

preposició nom conjunció adjectiu determinant adverbi pronom verb interjecció

5. Separa els sintagmes de les oracions i indica de quin tipus són.

a) Els amics d'Eva compraran les entrades.

c) Per la carretera passen molts vehicles.

b) L'institut és molt gran.

d) La directora general visità el museu ben enjorn.

6. Escriu una frase i una oració per a cada situació comunicativa.

7. Explica la diferència entre una oració interrogativa i una oració imperativa.

8. Completa el text amb els dígrafs que hi falten.

Pamela Doharty, de pares anglesos oriünds de Gloucester, havia nascut a València, però tot i això presumia de ser anglesa i forçava un poc la pronunciació. A vegades fingia que buscava una paraula d'a...ò més usual i te l'amo...ava en anglés i es ...edava més ampla que ...arga. Era la més alta de la cla...e de bon tros i tenia uns u...s d'un blau tur...esa que semblaven el prospecte d'una pla...a caribe...a. Pere i Mi...el se la miraven de llu..., els tenia el cor robat des dels set a...s; s'alegraven de respirar el mateix aire que e...a respirava unes hores al matí i a la vesprada, però cap dels dos s'havia atrevit mai a parlar amb e...a.

PASQUAL ALAPONT. *La banda dels mitjos lladres*. Bromera (adaptació)

9. Troba tres exemples del registre col·loquial en el text anterior.

10. Explica per què el fragment anterior no és una obra de teatre. Dona'n, com a mínim, tres raons.

La redacció d'una entrevista

Ha arribat el moment de posar en pràctica tot el que has après. Per a completar aquest repte, hauràs de preparar una entrevista.

Tria un dels personatges i redacta l'entrevista que li faries.

Aprèn més sobre
Margarida Borràs.

Margarida Borràs

Segurament saps que hi ha persones que no s'identifiquen amb les característiques que atribuïm a algú pel fet de nàixer «home» o «dona». Aquest fou el cas de Margarida Borràs, una persona nascuda amb òrgans sexuals masculins que va morir per voler viure com una dona. La de Margarida Borràs és una història trista de fa més de 500 anys, que coneixem perquè Melcior Miralles, el capellà d'Alfons el Magnànim, la va deixar escrita. Sabem que va nàixer a Mallorca, que la van batejar com a Miquel, que son pare era notari i que la seua era una família benestant. També sabem que prompte va vindre a València, on es va fer molt coneguda entre la noblesa, ja que era rebuda en diverses cases de famílies importants de la ciutat. Però l'edat mitjana era una època en què els prejudicis i les creences religioses impedié que les persones que s'allunyaven de la norma general pogueren viure en llibertat. Per això, Margarida va ser detinguda, jutjada i condemnada a la forca.

SANDRA CAPSIR I MARIA VIU

Més dones valencianes que han fet història. Bromera

© Raquel Carrero

Ann Davison

Aviadora, marinera i aventurera. Va ser la primera dona a creuar l'oceà Atlàntic navegant en solitari.

El meu vaixell és tan menut

Felicity Ann era el nom del seu xicotet *sloop* de fusta. Comptava amb 27 peus (8 m) d'eslora i 7 peus (2,20 m) de mànega. Tenia un únic pal i dues veles.

La travessia de l'Atlàntic

Ann no era una marinera experta. En la seua primera aventura, junt al seu marit, el vaixell en què viatjaven naufragà poc després de salpar des d'Anglaterra. Frank, el marit, va morir en el naufragi. Però aquesta

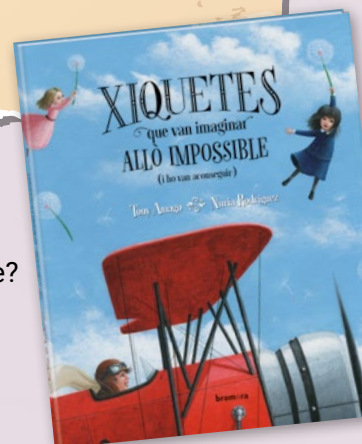
experiència tan traumàtica la va convèncer de portar a terme una proesa encara més gran, travessar en solitari l'oceà Atlàntic.

Començà la seua particular aventura a l'edat de 39 anys, al sud d'Anglaterra, en maig del 1952, i arribà a Nova York en gener de l'any següent. El viatge estigué ple d'adversitats que, sumades a la seua escassa perícia marinera, feren que tardara huit mesos a completar la travessia de l'Atlàntic. Ann no tenia l'experiència necessària, però li sobraven valentia i coratge. En acabar la seua aventura, escrigué un llibre en què contava la seua gesta. Endevineu quin era el seu títol? *El meu vaixell és tan menut*.

TONY AMAGO I NURIA RODRÍGUEZ

Xiquetes que van imaginar allò impossible (i ho van aconseguir). Bromera

- Pensa deu preguntes que li faries al personatge.
- A continuació, imagina quines serien les respostes i fes-ne un esborrany.
- Redacta una presentació i un comiat per a l'entrevista.
- Revisa-ho i passa-ho en net.
- T'atreveixes a escenificar l'entrevista amb algun company o companya davant de la classe?
- Valora com ho has fet completant aquestes rúbriques d'avaluació.

Descriure forma part de la vida quotidiana. Trobem descripcions en tot tipus de textos (contes, obres de teatre, anuncis, etc.), però també en podem trobar en les xarxes socials, en la televisió... Fins i tot, quan parlem amb gent de l'entorn, solem parar-nos a descriure alguna cosa coneguda per nosaltres, alguna cosa que ens ha sorprès, etc.

Podem descriure persones, animals, objectes, llocs, ambients, sentiments, idees, maneres de ser. Però alerta, perquè les aparences enganyen, així que no et deixes influir per les primeres impressions!

Soc com soc

PLANIFIQUEM

- 26 Llegim i comprenem**
L'«Autoretrat», d'Ovidi Montllor
- 28 Identifiquem el model**
El retrat
- 30 Ampliem el vocabulari**
- 31 Trobem el sentit**
La derivació (l): els prefixos
- 32 Construïm**
El subjecte i el predicat
La concordança
Els pronoms personals forts
- 36 Coneixem les normes**
Les vocals
Els diftongs
Els hiats
- 39 Ens relacionem**
Les actituds lingüístiques
- 40 Ens divertim**
La narrativa juvenil
- 41 Repassem**
- 42 Ens posem a prova**
L'elaboració d'un retrat robot

ENS PREGUNTEM

Després de llegir els continguts que treballarem en aquesta seqüència didàctica, agafeu paper i bolígraf. El professor o la professora farà unes quantes preguntes sobre el temari i n'haureu d'escriure la resposta. No podreu mostrar el full fins que us ho indique.

1. Escolta i llig el poema d'Ovidi Montllor.

Escolta Ovidi
Montllor cantar
«Autoretrat».

Autoretrat

Soc un granet de **sorra** en el desert.
Soc el rabet d'un ull ataüllat.
Jo soc el vent que deixa un suau **petó**.
Soc una veu perduda allà en el fons.

Soc un espill, l'ona d'un oceà.
Soc com un crit enmig de la muntanya.
Soc bel·licós si es tracta d'injustícia.
Soc la remor d'un poble en erupció.

I soc mos i soc carícia
i soc tendresa i soc bastó.
Soc el que soc, soc el que soc.

Soc un maulet modern i tolerant.
Soc prou **enterc**, l'**aljub** de l'assedegat.
Soc l'herba verda, la vora de la mar,
un tros de cel i el **vermell** de l'infern.

Soc un peó de l'escac de la vida,
una tremolor del naixer a la por.
Soc com el so d'aquesta **xeremia**
i del tabal que anuncia festa i dol.

I soc mos i soc carícia
i soc tendresa i soc bastó.
Soc el que soc, soc el que soc.

Extret de JORDI TORMO
Ovidi Montllor. Un obrer de la paraula
Sembra Llibres

2. En grups de quatre, debateu quin és tema del poema i arribeu a un acord. Després, un portaveu de cada equip ho compartirà amb la resta de la classe.

3. Marca l'opció correcta.

a) Qui fa el retrat?

- ☐ La veu poètica.
- ☐ Un narrador extern.
- ☐ Un amic del poeta.

b) Què predomina en el poema?

- ☐ La descripció física.
- ☐ La descripció del caràcter.
- ☐ La descripció dels gustos.

c) Quina finalitat té la descripció de persones?

- ☐ Informar de com són, com actuen i com pensen perquè l'interlocutor en tinga una idea clara.
- ☐ Convèncer-nos d'alguna cosa, exposar opinions per a defensar-les o refutar-les.
- ☐ Contar-nos els fets i les accions que ocorren a algú en un temps i un espai determinats.

4. Uneix les paraules del poema amb el sinònim corresponent. Pots usar el diccionari, si cal.

a) sorra	1) bes
b) petó	2) arena
c) enterc	3) roig
d) aljub	4) tossut
e) vermell	5) dolçaina
f) xeremia	6) cisterna

5. Qui eren els maulets?

- ☐ Els partidaris de l'arxiduc Carles d'Àustria durant la Guerra de Successió al tron d'Espanya (s. XVIII).
- ☐ Els partidaris de Felip d'Anjou, futur Felip V, durant la Guerra de Successió al tron d'Espanya (s. XVIII).

6. Indica si són verdaderes o falses aquestes afirmacions sobre el poeta segons la descripció dels versos.

	V	F
El poeta tolera les injustícies.		
No té cap contradicció interna.		
Li costa fer amics.		
Té por de moltes coses.		
És una persona delicada.		

7. Busca en el poema exemples de comparacions i de metàfores. En què es diferencien?

PARLEM!

8. Busqueu en grup la imatge d'una persona i comenteu:

- a) Com definiríeu la persona que hi veieu?
- b) Què us transmet?
- c) Hi esteu tots d'acord o algun membre opina d'una altra manera?
- d) Alguna vegada heu pensat que us jutjaven pel vostre aspecte?

El retrat

El retrat és un tipus de **descripció** que explica com és una **persona**, amb l'objectiu que el destinatari la pugui reconèixer o identificar.

Es descriuen persones en textos literaris de ficció (contes, novel·les, poemes) i de no-ficció (biografies, assajos), en els mitjans de comunicació (notícies, entrevistes, qüestionaris, documentals), en cartells (persones desaparegudes), etc.

Una descripció pot ser **objectiva o subjectiva** i **general o detallada**.

És objectiva quan presenta les dades tal com són, sense afegir-hi opinions personals: *Cesc té dotze anys*. I és subjectiva quan inclou valoracions i opinions personals: *Cesc pareix més major*.

Al mateix temps, una descripció és **general** quan expressa les característiques en conjunt: *Cesc és esportista*. I és **detallada** si en concreta alguns aspectes d'una manera minuciosa: *Cesc té els cabells foscos, els ulls marrons i porta ulleres de pasta ovalades*.

Descobreix
el retrat
més antic.

9. Indica com són aquestes descripcions.

David és un xiquet alt i prim. Té els cabells rossos i rulls.	Objectiva i general
El senyor Tomàs té 70 anys, pesa 90 kg i va cada dia al camp.	
Sara té un somriure encisador, sempre està contenta, és increïble.	
Busque una persona sincera, educada, discreta, sensible i treballadora.	

10. Descriu de manera objectiva i general el professor o la professora. A continuació, feu una descripció subjectiva i detallada de la vostra parella i compartiu-la.

- Et sents identificat o identificada amb la descripció que han fet sobre tu?

Per a fer una **bona descripció**, segueix aquests **passos**:

- **Observa** tot el que vols descriure. Para molta **atenció** i fes servir tots els **sentits**.
- **Escull-ne** els **detalls** més destacats.
- **Ordena la informació** que has obtingut, d'allò més general a allò més particular.
- **Exposa** aquestes dades **amb exactitud** i buscant l'**expressivitat**, amb la intenció d'informar i, al mateix temps, provocar algun sentiment en l'interlocutor.
- **Utilitza** els **recursos lingüístics** de manera adequada: noms i adjectius, comparacions, oracions amb *ser* i *estar*...

11. Trieu la imatge d'un paisatge, seguiu els passos anteriors i feu-ne una descripció conjunta.

Després, compartiu-la amb la resta de la classe.

- En què s'assembla a la descripció de persones?
En què es diferencia?

12. Després d'escoltar les descripcions dels companys i de les companyes, com penseu que podríeu millorar la vostra? Feu-ne les correccions adients.

13. Busqueu imatges de persones amb diferent indumentària i de diverses parts del món. Comenteu a classe a quin tipus de cultura pertanyen i què us transmeten.

Vols llegir més sobre els vestits del món?

14. Repartiu-vos *post-its* de colors, escriviu-hi trets positius dels companys i de les companyes, i enganxeu-los-els a l'esquena, de manera que no quede ningú sense. Després, cada u llegirà, per a si mateix, els trets que li han posat els companys i les companyes.

Per a fer el retrat complet d'una persona, has de tindre en compte aquests elements:

- Les **dades personals** (nom i cognoms, lloc de naixement, edat...).
- Els **trets físics generals** (alçada, pes, constitució) i **particulars** (color d'ulls i de cabells, forma de la cara, marques a la pell).
- Les **característiques psíquiques i socials** (caràcter, personalitat, aficions, gustos, treball, costums).

La **indumentària** que sol vestir (tipus de roba, complements).

Alguns dels **recursos lingüístics** que s'usen per a descriure són:

- **Adjectius qualificatius:** nom + adjectiu. *Una xica divertida i inquieta.*
- **Sintagmes preposicionals:** nom + preposició (*de, des de, en, amb...*) + nom. *Unes galtes amb pigues.*
- **Aposicions:** nom + nom. *Ferran, cosí germà meu, viu a Benifaió.*
- **Frases fetes.** *Ferran és un tros de pa.*
- **Verbs copulatius:** *ser, estar, semblar, paréixer* + atribut. *Ferran pareix bon estudiant.*
- **Verbs transitius:** *tindre, portar, fer* + complement directe. *Ferran té catorze anys.*

Quan descrivim, hem d'exposar les dades seguint un **ordre**: de dalt a baix, d'esquerra a dreta, dels aspectes més generals als detalls.

INTEL·LIGENT

AMABLE

RESPONSABLE

15. Comenteu amb quina de les dues conclusions esteu més d'acord.

- La descripció que fa Ovidi Montllor d'ell mateix és objectiva, ja que la intenció del poema és informar amb dades verificables i amb atributs que s'ajusten a la realitat, per a la qual cosa s'hi utilitzen paraules precises i tècniques.
- La descripció que fa Ovidi Montllor d'ell mateix és subjectiva, ja que es basa en la percepció que té l'autor de si mateix i es fa a través de recursos com les comparacions i les metàfores.

16. Explica el significat d'aquestes frases fetes referides al caràcter de les persones.

- Tirar-s'ho tot a l'esquena:
- Ficar cullerada:
- No tocar de peus a terra:
- Tindre sang d'orxata:
- Ser un tros de pa:

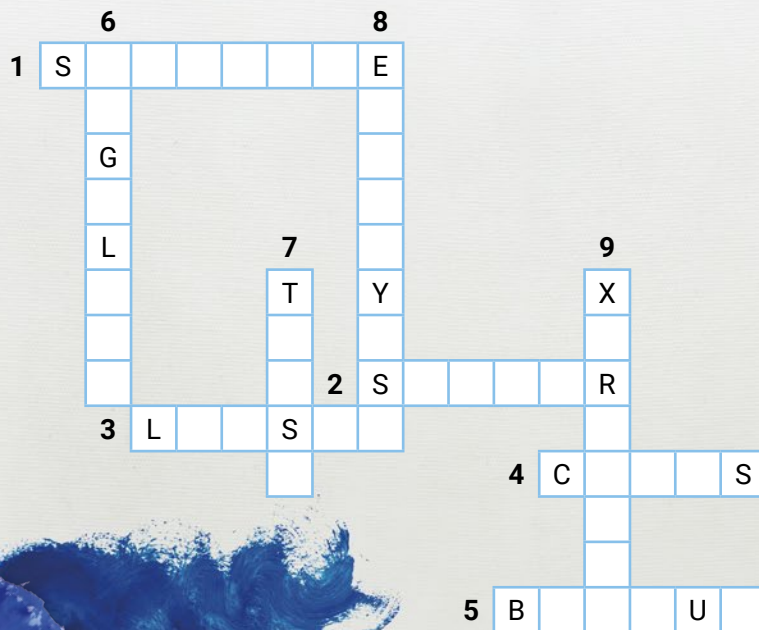

Ací pots consultar més frases fetes referides a com són les persones.

17. Completa els mots encreuats amb adjectius que podem utilitzar a l'hora de fer un retrat. El professor o la professora pot donar alguna lletra addicional com a pista.

Horitzontals

1. Que té un comportament amable en les relacions socials (*m. i f.*).
2. Que parla i actua sense fingir i sense dir mentides (*m.*).
3. Que entén les coses amb facilitat i rapidesa (*f.*).
4. Que té el cabell blanc (*m.*).
5. Que té molta barba (*m.*).

Verticals

6. Que està satisfet per un comportament bo o per una acció ben feta (*m.*).
7. Que sent pena o malenconia i que no té alegria ni il·lusió per les coses (*m.*).
8. Que és capaç de pensar amb rapidesa i claredat, amb enginy (*f.*).
9. Que xarra o parla molt (*m.*).

Paregudes però diferents

Hem de distingir entre *tan*, que complementa un adjectiu o un adverbi, i *tant*, que complementa un nom o un verb:

- No sigues **tan** impacient.
- Per què has arribat **tan** tard?
- Per què gastes **tant** de paper?
- No demanes **tant**.

Si vols
aprofundir-hi...

18. Completa amb **tan** o **tant** (*tanta, tants, tantes*).

- No contestes ràpidament.
- Elles han treballat com vosaltres.
- Per què has comprat coques?
- Parles baixet, que no et puc sentir bé.

ENS POSEM EN SITUACIÓ

19. Repartiu-vos els rols i dialogueu en parelles.

Persona A

La persona B tendeix a jutjar les persones per l'aspecte físic i tu vols fer-li veure que està equivocada.

Idees: allò que identifica una persona és la personalitat; l'aspecte depèn de les modes de cada moment; algunes persones no volen sotmetre's a aquestes modes imposades per la societat...

Persona B

La persona A creu que l'aspecte físic no és important i tu vols fer-li veure que sí.

Idees: la primera impressió és molt important, per exemple, en una entrevista de treball; una imatge ben cuidada ajuda a sentir-se bé amb u mateix; igual que adequem el llenguatge a cada situació, també cal adequar-hi l'aspecte físic...

La derivació (I): els prefixos

Una paraula és **derivada** quan s'ha format a partir d'una altra. A la paraula **primitiva** se li poden afegir **prefixos** davant (*des-, re-...*), **sufixos** darrere (*-able, -íssim...*) o ambdós (*des-aprofit-able*).

- 20.** Llig aquest text i copia les paraules subratllades. Després, encercla els prefixos o sufixos que contenen.

Mira com ressalten els seus ulls clars. Observa immòbil els cabells, negres i abundosos. Li mira també les mans, amb uns dits ben llargs. Adrià, alié a l'examen a què és sotmés, recrea la seua vista en el paisatge multicolor, en els pobles que van travessant, Negreira, el riu Tambre. Els primers pellons brillen en els castanyers i els donen un aspecte semblant als arbres de Nadal. L'enorme quantitat d'incendis fa que, en algunes zones, l'aire siga irrespirable i apague l'encant de tantíssimes belleses. Les denses columnes de fum que pugen cap al cel converteixen les carreteres en camins de boira.

FINA CASALDERREY. *Mutacions genètiques*
Bromera (adaptació)

Llig-ne un fragment.

- 21.** Completa les famílies de paraules. Col·loca les paraules primitives en la primera fila.

maror ullerós caminet floral florit marejol reüll florer caminar caminal ullera marí

	flor		

- 22.** Situeu cada derivat en el lloc que li corresponga i escriviu la paraula primitiva de la qual provenen. Completeu la taula amb dos derivats més de cada prefix.

prehistòria subsòl superposició immòbil semicercle antiaeri recaure desavantatge
postguerra antibiòtic immoral postgrau desencaijar supermercat renovació subestimar

Prefixos	Significat	Paraula primitiva	Paraules derivades
anti-	oposició, contrari		
des-	contrari		
im-	negació		
post-	posterioritat, després de		
pre-	anterioritat, abans de		
re-	repetició		
semi-	la meitat		
sub-	davall, per davall de		
super-	damunt, per damunt de		

El subjecte i el predicat

En les oracions, podem distingir dos constituents bàsics: **el subjecte i el predicat**.

- El **subjecte** de l'oració és la persona, l'animal o la cosa de què parlem o diem alguna cosa. El subjecte sol tindre forma de **sintagma nominal (SN)**. La paraula més important és, generalment, un **nom**, que fa de **nucli del subjecte**. *La tauleta tàctil no funciona bé.*
- El **predicat** de l'oració és allò que diem del subjecte i és sempre un **sintagma verbal (SV)**. La paraula més important en el **predicat** és el **verb**, que fa de **nucli**. *La tauleta tàctil no funciona bé.*

23. Ordena els sintagmes següents per a formar oracions amb sentit. Després, marca el subjecte de cada una.

- de la gata acariciava el xiquet el llom
- de sorpresa amb un gest les advocades es miraren
- una ciutat famosa és per les coves Bocairent
- de tant de caminar les soles gastades tenen de les sabates

El subjecte que no apareix i es pot pressuposar rep el nom de **subjecte omés o elidit**. Per exemple: *Som amics des de fa molt de temps (Nosaltres).*

24. Indica les oracions que tenen el subjecte elidit. A continuació, escriu un subjecte possible per a cada una.

- Podràs trobar les tisores al primer calaix de la cuina.
- El castell de Morella es pot visitar els caps de setmana.
- Es va enamorar de la princesa Carmesina.
- Esteu com a cabres.
- Mostrava totes les estrelles des de dalt de la muntanya.
- La mà li tremolava encara del fred d'aquell hivern.

25. Subratlla, en aquest poema, el nucli de cada predicat.

S'enlaira l'avió

Que ningú no es moga!
Ajusteu-vos els cinturons!
Tripulació a la cabina
que s'enlaira l'avió.

Els motors rugen alhora,
jo tremole d'emoció.
L'aparell arranca amb força
cap al cel, com un voltor.

Els ulls oberts com taronges,
al seient no moc ni un pèl.
Des de cada finestra
albire un bocí de cel.

Els xalets, els edificis,
esdevenen de joguet
com el joc de monopoly
ordenats dins d'un tauler.

FINA GIRBÉS

Versos que van i venen. Bromera

Fina Gírbés i
Versos que van
i venen.

La concordança

Els nuclis del subjecte i del predicat han de **concordar**, és a dir, han de coincidir en nombre (singular o plural) i en persona (primera, segona o tercera). Fixa't en l'exemple: *La **tauleta** tàctil no **funciona** bé.* En aquesta oració, el subjecte i el verb apareixen en tercera persona del singular, concordant entre si. Si passàrem el subjecte a plural, el predicat també aniria en plural: *Les **tauletes** tàctils no **funcionen** bé.*

26. Separa el subjecte i el predicat en aquestes oracions. Després, marca en cada oració el nucli del subjecte i el nucli del predicat.

- Demà vindran a casa les meues cosines.
- El barranc del Molinell separa les comarques de la Safor i la Marina Alta.
- L'esposa de Joan té el títol de metgessa.
- Vosaltres sempre parleu tots a la vegada.
- Cada dia nosaltres juguem a tennis al club.
- El meu amic Llorenç contava històries als xiquets i a les xiquetes de l'escola.
- Les pluges de tardor sovint són abundants.
- Aquesta vesprada s'ha escapat pel terrat de ma casa el gat de la meua iaia.

27. Canvia la persona i el nombre de les oracions anteriors sempre que siga possible.

Exemple: *Demà vindran a casa les meues cosines* → *Demà vindrà a casa la meua cosina.*

28. En aquest text hi ha errades de concordança entre els subjectes i els predicats. Corregeix-les i identifica, després, tots els nuclis del subjecte i tots els nuclis del predicat.

Sònia tornà a marcar el ritme de la música amb el cap. Li vaig agafar una mà. Ens mirava a la cara. Ella somreïes, supose que jo també. Les nostres mirades teníeu ara una llum viva. Notava el seu alé fresc barrejat amb la clorofil·la del xiclet.

JOSEP MILLO. *Per què tot em passa a mi?*
Bromera

Coneix
el llibre un
poc més.

Els pronoms personals forts

Els **pronoms** són paraules que substitueixen un sintagma nominal i fan les mateixes funcions que aquest. Els **pronoms personals** fan referència a les persones gramaticals (primera, segona i tercera) i es poden classificar en **forts** (o tòpics) i **febles** (o àtons).

Els **pronoms personals forts** funcionen com a **subjecte** (*Joel vol una pizza* → *Ell vol una pizza*) o com a **complement** del verb, cas en què van precedits d'una **preposició** (*Volem parlar amb ell*). Són aquests:

	Singular	Plural
Primera persona	jo, mi	nosaltres
Segona persona	tu, vós, vosté	vosaltres, vostés
Tercera persona	ell, ella	ells, elles
Reflexiu	si	

Vós i vosté són formes de respecte. Vós concorda amb el verb en segona persona del plural, i vosté, en tercera persona del singular.

- 29.** Localitza en el text els pronoms personals forts i copia'ls on corresponga. Si n'hi ha algun que no apareix en el text, escriu-lo d'un altre color i comenta-ho a classe.

Llig-ne un fragment.

I mentre ell s'engolava una vegada i una altra, i omplia de lletres i dibuixos tots els racons de la pissarra, bona part de nosaltres (jo també), saturats de dades, xifres i estructures que ficaven a bull les nostres meninges, posàvem els ulls en blanc i desconnectàvem del suplici. Això sí: havíem de fer-ho sense badallar ni estirar-nos gens ni miqueta.

Ah! Tanmateix, sempre hi havia excepcions: allà davant de tot, Carceller, Hipotenusa, el pilota oficial, s'entretenia donant corriola al mestre:

–Ens podria aclarir vosté les causes del prognatisme del bulldog?

ENRIC LLUCH

Neu i gossos... Quin embolic! (adaptació)

© Anna Miralles

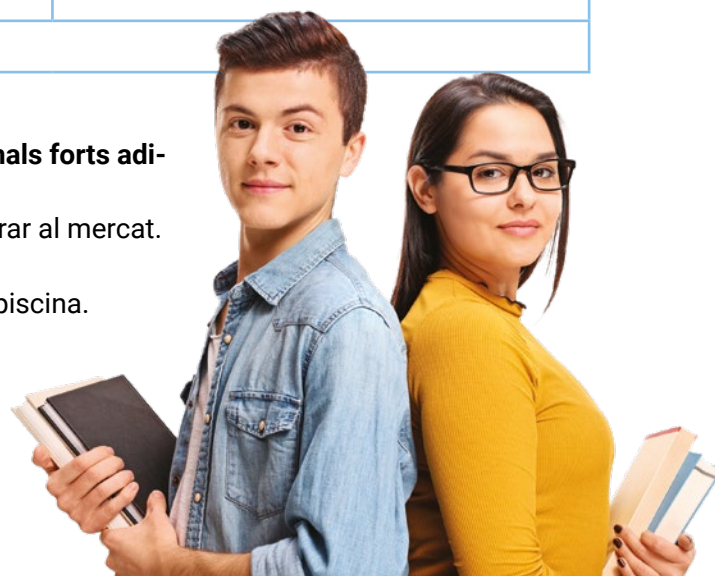

Vols saber més d'Enric Lluch?

	Singular	Plural
1a persona		
2a persona		
3a persona		
Reflexiu		

- 30.** Completa aquestes oracions amb els pronoms personals forts adients.

- L'endemà, matí de dissabte, havien anat a comprar al mercat.
- no vaig eixir de l'habitació pegant una portada.
- Mentre juguen amb la pilota, s'entrena en la piscina.
- i som estudiants de Batxillerat.
- desitgem que et recuperes ben prompte.

31. Substitueix els subjectes per pronoms personals forts.

- a) **Pere i tu** escriviu en la revista de l'institut.
b) **Mercé**, arreplega els exàmens, per favor.
c) **Enric** esborra la pissarra cada matí.
d) **Aquells xiquets** s'interessen molt pel projecte.
e) **Arnau i jo** participarem en la falla de l'escola.
f) **Anna i Júlia** són amigues des de menudes.
g) **Senyora Rosa**, per favor, m'ho podria explicar?
h) **Aitana** no sap si vindrà a la festa d'aniversari.

32. En quins casos utilitzem els pronoms vosté i vostés? Amb quina persona verbal es conjuguen? Posa'n dos exemples de cada.

33. En quina d'aquestes situacions usaríeu el pronom vosté per a adreçar-vos a l'interlocutor?

- Hi esteu tots d'acord?
- Quins casos són més clars?
- Quins són més discutibles?

Les vocals

En valencià hi ha **set vocals**, però només **cinc lletres** per a representar-les. Les vocals poden ser **obertes** o **tancades**:

- La vocal **a** és **oberta** en qualsevol posició. Si porta accent, ha de ser obert (**à**): *sabata, pàgina*.
- Les vocals **i** i **u** són sempre **tancades**. Si porten accent, ha de ser tancat (**í, ú**): *amic, país, furgar, ningú*.
- Les vocals **e** i **o** poden ser obertes o tancades:
 - La **e oberta** i la **o oberta** es troben exclusivament en posició **tònica**. En cas de dur accent, ha de ser obert (**ò, è**): *gendre, fèrtil, home, històric*.
 - La **e tancada** i la **o tancada** poden aparèixer en qualsevol posició, tant en síl·labes **tòniques** com en síl·labes **àtones**. Si porten accent, ha de ser **tancat** (**ó, é**): *gener, després, poma, torró*.

34. Classifiqueu els monosíl·labs destacats segons com siga la vocal tònica (e oberta, e tancada, o oberta, o tancada). Si teniu dubtes, consulteu el *Diccionari normatiu valencià* de l'AVL.

DÉU
I tu, què **vols**?

Jo
Doncs jo sols vull
–**ei**, si **pot ser**–:

Un **poc** de fam
i un xic de pa.
Un poc de **fred**
i un poc de **foc**.
Un xic de **son**
i un poc de llit.
Un xic de **set**
i un poc de vi
i un poc de **llet**.

I un poc de pau.

Un poc de pas,
un poc de **pes**
i un poc de pis.

I un xic de niu. [...]

I un poc de **sol**
i un poc de sal.
I un poc de **cel**.

Un xic de **bé**
i un xic de mal.
Un poc de **mel**
i un poc de **fel**.

I un poc de nit
i un xic de **por**,
i un poc de pit
i un xic de **cor**
i un poc de crit.

I un xic de llum
i un xic de **so**:
un poc de llamp
i un xic de **tro**. [...]

I, a més, què vull?

Un xic de **seny**.

I un poc de **temps**.

I un xic de **món**.

I un poc de **sort**.

I un poc de **mort**.

I un poc de **Vós**.

Ei, si pot ser.

PERE QUART
«Tirallonga dels monosíl·labs»
(adaptació)

Escolta
el poema.

35. Localitzeu en aquest text les paraules amb e oberta i amb o oberta.

Era la nit de Reis, no es veia cap estrella al cel i queia una neu fina a terra. Els carrers estaven buits. Vaig anar cap a la biblioteca. Havia recordat que la finestra de la sala havia quedat oberta. No volia que el fred entrara dins. Les meues botes noves deixaven empremtes en la neu. De sobte, al costat de les meues petjades en vaig veure unes de dèbils. Vaig alçar la vista, hi havia una ombra estranya i immòbil davant de la porta de la biblioteca. Què podia ser? Vaig somriure pensant que potser els Reis m'havien deixat un sac de tela ple de carbó. A l'entrada vaig distingir uns peus nus i uns cabells de color mel. Era una xiqueta que s'abraçava les cames amb els braços. Tenia gel a la punta dels dits i els cabells gebrats.

EULÀLIA CANAL. *L'arbre de les històries*. Animallibres (adaptació)

Els diftongs

Un **diftong** és la unió de dues vocals que es pronuncien juntes en una mateixa síl·laba. Una de les dues vocals ha de ser necessàriament una **i** o una **u**.

- Els diftongs **decreixents** són: *ai, ei, oi, ui, au, eu, iu, ou*.
- Els diftongs **creixents** són: *ua, üe, üi, uo*, precedits de *g* o de *q*.

36. Separa en síl·labes aquestes paraules. Després, marca'n els diftongs.

Exemple: *quatre* → *qua-tre*

aigua	flaire	guanyar	pneumàtic	ambigüitat	adeu
qüestió	llengües	conviure	correu	centpeus	meitat
quocient	afaitar	roure	cinquanta-quatre	paracaigudes	museu

37. Classifiqueu aquestes paraules segons que tinguin diftong creixent o decreixent.

cuina	hereu	flaire	estiu	pingüí	asteroide	lleis	desmai	airejar	quota	
lluïtes	quasi	Alcoi	riu	quant	mou	quadra	pou	seure	llengüeta	ciutat

Diftong creixent	Diftong decreixent

38. Completa aquestes frases amb els diftongs que corresponga.

- S'han de mantindre nets l'.....re i l'.....gua.
- Si em dones aquestana per a treballar, podré avançar molt.
- Hi havia dos ocells v.....s en aquell n......
- Vols s.....re i b.....re un got d'aigua?
- Sempre et conta les notícies amb un somr.....re.
- Encara no han pagat la q.....ta q.....ranta socis del club.

La **i** pot fer la funció de **consonant**; això ocorre quan apareix entre dues vocals (*baïeta*) o davant de vocal a començament de paraula (*iogurt*, *hiena*).

En aquests casos, la **i** forma part de la síl·laba següent, però no fa diftong amb la vocal del costat, ja que aquesta **i** té una funció consonàntica: *ba-ie-ta*, *io-gurt*, *hie-na*. El mateix passa amb la **u**: *se-ua*, *ve-uen*.

39. Localitza en les oracions següents les paraules que tinguin una **i** consonàntica.

- Una iarda és una unitat anglesa que equival a 0,914 metres.
- Si anem de viatge a Egipte podrem veure textos amb escriptura hieràtica.
- M'agrada molt anar a cals iaïos els diumenges.
- Van curar la ferida del gos amb el iode que hi havia a la farmaciola.

40. Marca les separacions sil·làbiques incorrectes.

☐ io-ga	☐ i-o-de	☐ xe-me-ne-ia	☐ es-glai-em	☐ plo-uen
☐ joi-a	☐ bo-ia	☐ du-ies	☐ beu-en	☐ plou-rà
☐ ian-qui	☐ hui-te-na	☐ ba-io-ne-ta	☐ con-tra-uen	☐ be-us

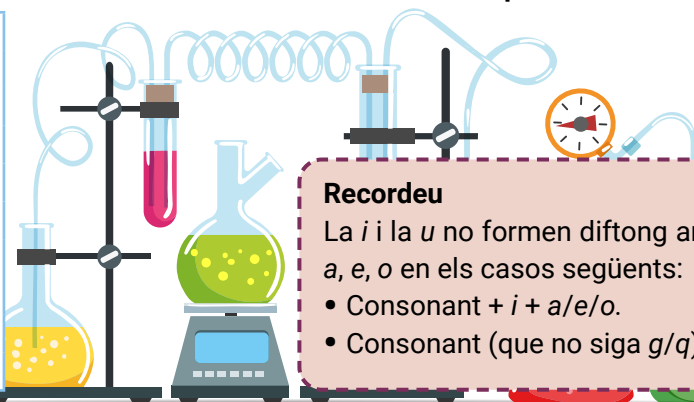
Els hiats

Un **hiat** és la coincidència de dues vocals que no formen diftong i es pronuncien, per tant, en **síl·labes diferents**. Per exemple: *tenia* (te-ni-a), *poema* (po-e-ma).

En paraules com *pèr-du-a*, *es-tà-tu-es*, *ur-gèn-ci-a*, *fa-mí-li-es*, etc., es considera que la *i* i la *u* no formen diftong amb la vocal següent, per això són esdrúixoles i porten accent.

- **41.** Busqueu en la sopa de lletres huit casos com els anteriors, és a dir, paraules que continguin un hiat format per una *i* o una *u* i una altra vocal. Escriviu-les en la llibreta i separeu-les en síl·labes.

C I E N C I A J U M
N O H I H A V C A A
T I F I C E A I P G
R E I X Q U L E S I
P E R P E T U A E A
I G A M A L A M T H
T R O G R A C I E S
H I S T O R I A K U
R E V I S I O F E T
E C O N T I N U A R

Recordeu

La *i* i la *u* no formen diftong amb les vocals *a*, *e*, *o* en els casos següents:

- Consonant + *i* + *a/e/o*.
- Consonant (que no siga *g/q*) + *u* + *a/e/o*.

- **42.** Classifica les paraules on corresponga. Tot seguit, contrasta la classificació amb la resta de l'equip.

moure truita nòria ortografia faena actuació amfiteatre qualitat
boina iode paella actual conducció joies enlaire diuen

Tenen diftong	Tenen hiat	Tenen <i>i/u</i> consonàntica

- 43.** Llig aquest text i busca'n les paraules amb diftong o amb hiat. Encercla'ls amb dos colors diferents i classifica els diftongs en creixents o decreixents.

Quique va seure al penyal amb els peus al buit, tocant els talons al penya-segat, va fer uns colpetes al terra amb la palma de la mà per a indicar a Marc que s'asseguera al seu costat. Va escopir amb força a l'abisme que s'obria al seu davant i, al principi maldestre, va iniciar la història. Ocorria en temps antics, sense poder precisar els límits de l'antigor, a uns centenars de metres, al molí vell on vivia Tobies el pastor, amb Clara, la **seua** filla, que, segons contaven, havia quedat, a causa del nàixer, sordmuda i òrfena alhora. En les versions més detallistes, s'explicava que la mare moria en un crit ensordidor en el mateix moment en què la filla **treia** el cap i, de resultes de l'ensurt, el nadó, que era Clara que encara no tenia nom, emmudia perquè no sabia i no podia escoltar.

VICENT BORRÀS. *Els silencis de Marc*. Bromera

- **44.** Expliqueu per què *seua* i *treia* no tenen ni diftongs ni hiats.

Les actituds lingüístiques

La percepció que tenim sobre les llengües del món i els seus parlants determinen les nostres **actituds lingüístiques**. A més, la reflexió pròpia sobre com utilitzem el llenguatge en el nostre dia a dia fa referència a la **consciència lingüística**. Observa dues situacions en què les actituds lingüístiques mostren la nostra consciència lingüística:

- 1) Quan ens reunim amb una professora i canviem la manera de parlar per a sonar més formals.
- 2) Quan intentem amagar el nostre accent per por que es burlen de nosaltres.

Juga per a seguir aprenent.

45. Fixa't en aquest retrat lingüístic i fes el teu autoretrat. Tot seguit, explica'l a la resta de la classe.

Em dic Farid i aquest és el meu retrat lingüístic.

La llengua que parle a casa és el dàrija, perquè els meus pares van nèixer a la regió d'Agmod, al Marroc. Per això pense en dàrija la major part del temps.

A l'hora de parlar, les llengües que més utilitze són el valencià, el castellà i l'anglès.

Com que fa poc em vaig endinsar en el món dels videojocs, allà parlem sobretot anglès i és la llengua amb què xatege majoritàriament.

Amb els amics parle normalment valencià i castellà. Moltes voltes, la gent em parla castellà quan no em coneix i se sorprén quan conteste en valencià, però vaig nèixer en un poble valencianoparlant i vaig aprendre les dues llengües al mateix temps.

Mira aquest vídeo sobre prejudicis lingüístics.

Els **prejudicis lingüístics** són les idees negatives que ens fem sobre els idiomes o sobre els parlants d'un idioma. Els prejudicis lingüístics ens poden afectar negativament al llarg de la vida: problemes per a accedir a una faena, dificultats per a aconseguir un habitatge o, fins i tot, patir la discriminació de companys i companyes. Per això és important que lluitem contra els nostres propis prejudicis i contra els dels altres.

Les llengües serveixen per a acostar-nos i no haurien de ser utilitzades mai com a font de conflicte. Estimeu la vostra llengua i respecteu i admireu la resta. La diversitat és riquesa.

46. Comenteu quins prejudicis lingüístics detecteu en aquestes frases i per què són discriminatoris.

- a) Si et parlen castellà, contestar en valencià és de mala educació.
- b) Els espanyols, quan parlen anglès, tenen un accent massa fort.
- c) L'andalús sona tan divertit que pareix que sempre estiguen contant acudits!
- d) Aquest grup sona molt bé, quina llàstima que no canten en castellà o en anglès.
- e) L'italià és una llengua molt melòdica; en canvi, l'alemany sona tan dur!
- f) No entenc per què la gent vol parlar valencià quan va a una consulta mèdica.

Coneixes el decàleg d'actituds contra els prejudicis lingüístics?

Mira el documental *Teixim llaços des del sud del sud*.

La narrativa juvenil

La narrativa juvenil tracta **temes** molt diversos, però especialment aquells que preocupen la gent jove: conflictes familiars, relacions amoroses, amistat, aventures... Els **protagonistes** acostumen a tindre la mateixa edat que el públic lector i s'hi fa servir un nivell de llengua **literari**, però **senzill** i **directe**, ja que sol incloure les **frases fetes** emprades pels joves en situacions informals.

Algunes de les nostres veus de novel·la juvenil són Joan Pla, Carme Miquel, Josep Millo, Pepa Guardiola, Pasqual Alapont, Teresa Broseta, Jordi Sierra i Fabra, Glòria Llobet, Enric Lluch o Gemma Pasqual.

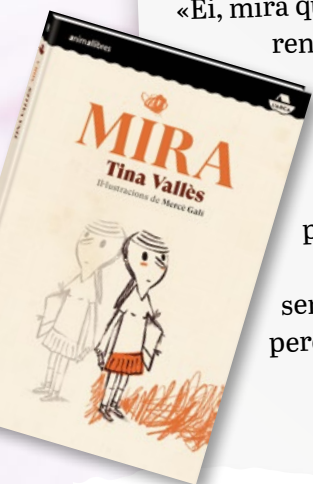
47. Llig els textos següents i comprova si compleixen les característiques de la narrativa juvenil (temes, protagonistes, llenguatge).

El nom ens l'haurien de posar més tard. No em sembla bé que ens el posen abans d'eixir de la panxa de la mare. I si te'n toca un que no lliga gens amb tu? A mi em van posar Mira i soc una xica que mira, que es fixa en tot. La van encertar. Jo soc així. Però, per una altra banda, Mira també pot voler dir que soc una xica que s'ha de mirar, com dient «Ei, mira qui passa!». I això sí que no. Si els pares m'hagueren posat el nom més tard, no em diria així. Perquè és veritat que mire, que mire molt, que em fixe en tot. Però ho faig d'una manera que no em veu ningú. No, no soc cap espia, eh. Diu la mare que soc discreta. El pare, en canvi, diu que el que passa és que soc tímida.

Només hi ha una persona que em pot mirar sense que em fonga de vergonya: jo. I a vegades ni jo, perquè segons on em reflectisc no em reconec.

TINA VALLÈS

Mira. Animallibres (adaptació)

De cases, n'hi ha de tots colors. Algunes són tan grans que poden passar dies fins que les persones que hi habiten es veguen. D'altres són tan menudes que només hi poden viure els caragols. També hi ha cases dalt dels arbres i cases amb rodes. Fa uns anys, tot i que no ho cregueu, vaig sopar en casa d'uns amics que vivien en un vaixell. Em van explicar que en un viatge havien conegut una exploradora que s'havia endinsat en la selva amazònica i havia conegut una tribu que vivia en una sola casa. Era una casa feta amb materials senzills, perquè sovint hi arribaven miners furtius que els obligaven a abandonar-la i desplaçar-se a un altre lloc.

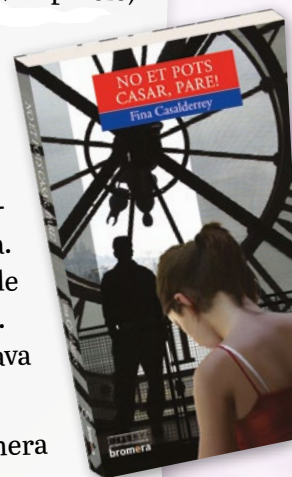
IRENE ZURRÓN

La tribu enmig de la muntanya. Tàndem (adaptació)

Tinc quasi catorze anys. He crescut bastant durant els últims mesos. Soc quasi un pam més alta que ma iaia Carmina. Ara que ella és pràcticament una nana, encara que no li ho pots dir perquè s'enfada. Tinc els cabells de color castany i els porte curts. El serrell, el tinc una miqueta més clar. A voltes, el deixo assecat al sol, després d'haver-me'l mullat amb aigua oxigenada. A mon pare, li dic que se'm queda més clar perquè me l'asseque al sol i ell s'ho creu; encara que no crec que li done cap importància. Tinc una boca horrorosa, que fa por. És tan gran que sembla l'entrada d'una cova. Quan ric, me l'he de tapar amb la mà; però ja fa molt de temps que no ric i no és només per això, és per moltes altres coses.

Diuen que, de ma mare, només he heretat les pestanyes. Les tenia tan llargues que no necessitava ulleres de sol.

FINA CASALDERREY. *No et pots casar, pare!* Bromera

48. Coneixeu els **story cubes**? En grups de quatre, tireu els daus i escriviu un fragment de narrativa juvenil amb les opcions que isquen i tenint en compte les característiques que hem vist.

Si no teniu el joc, podeu utilitzar aquest Genially.

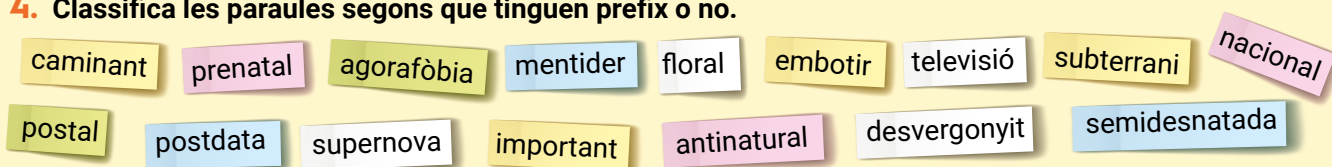
1. Marca verdader o fals.

	V	F
En una descripció, no són importants els detalls.		
Per a descriure, és important ordenar la informació.		
Per a fer el retrat d'una persona, no només s'han de tindre en compte els trets físics.		

2. Torna a llegir el fragment de *No et pots casar, pare!*, de la pàgina anterior, i indica si la descripció que s'hi fa és general o detallada. Justifica-ho amb exemples.

3. Raona si estàs d'acord o no amb aquesta afirmació sobre la descripció d'abans: «La descripció és objectiva perquè ningú es coneix millor a ell mateix que u mateix».

4. Classifica les paraules segons que tinguen prefix o no.

5. Separa el subjecte i el predicat d'aquestes oracions, i marca els nuclis de cada un.

- El senyor Lloyd tingué una idea brillant.
- Ara parlarem per telèfon amb els vostres pares.
- Ferran ha passat l'estiu amb Saïda, una xiqueta sahrauí.
- L'aigua del riu era cristal·lina i refrescant.

6. Relaciona cada subjecte amb el predicat que li correspon tenint en compte la concordança i la relació semàntica entre el subjecte i el verb.

a) Un huracà	1) esperarem a la cua de l'atracció.
b) Els vaixells grecs	2) va acompanyat de vents de gran velocitat.
c) Adrià i tu	3) tenien tres fileres de rem a cada lateral.
d) Tu i jo	4) us entreneu tot l'estiu.

7. Descriu dues situacions en què usaries el pronom *vosté* per a adreçar-te a l'interlocutor.

8. Busca en les sèries la paraula amb la vocal tònica diferent. Subratlla-la i explica aquesta diferència.

a) esport, cotxe, esmorza, estona	c) ciment, fideu, pera, crema
b) calent, riera, herba, esquerra	d) torre, soroll, picor, corda

9. Explica per què *família* i *estàtua* porten accent en valencià però no en castellà.

10. Llig aquesta ressenya i justifica per què es tracta d'una obra de narrativa juvenil.

Atena i els seus amics han passat tot l'estiu enganxats a la pantalla del mòbil, però s'acaben les vacances i han de començar l'institut. Tot i que compaginen els deures i els exàmens amb els whatsapps i les xarxes socials, Atena començarà a replantejar-se la informació que penja en Internet quan els seus compaïtes siguen envaïts per comentaris grollers i insultants de la mà d'un usuari desconegut: «infinito5». La jove intentarà descobrir qui és el misteriós assetjador i, afortunadament, no estarà sola.

Coneixes
revistes
de LIJ?

L'elaboració d'un retrat robot

S'ha produït un robatori a l'institut i la policia demana la vostra ajuda per a resoldre el misteri. Hi ha molts testimonis per interrogar, però heu de començar per la parella del costat.

Heu de preguntar al testimoni una sèrie de característiques per a fer-vos una idea de com és la persona sospitosa.

La policia sol arregar les dades en una fitxa com la que tens a continuació:

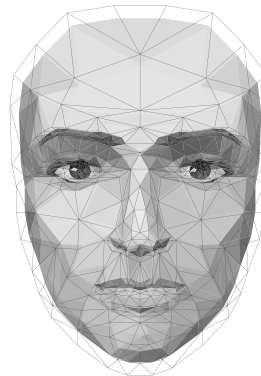
Fitxa policial

- Edat:
- Cos (complexió):
- Cara:
- Cabells:
- Ulls:
- Nas:
- Boca:
- Altres dades:

Mira un exemple d'un retrat robot.

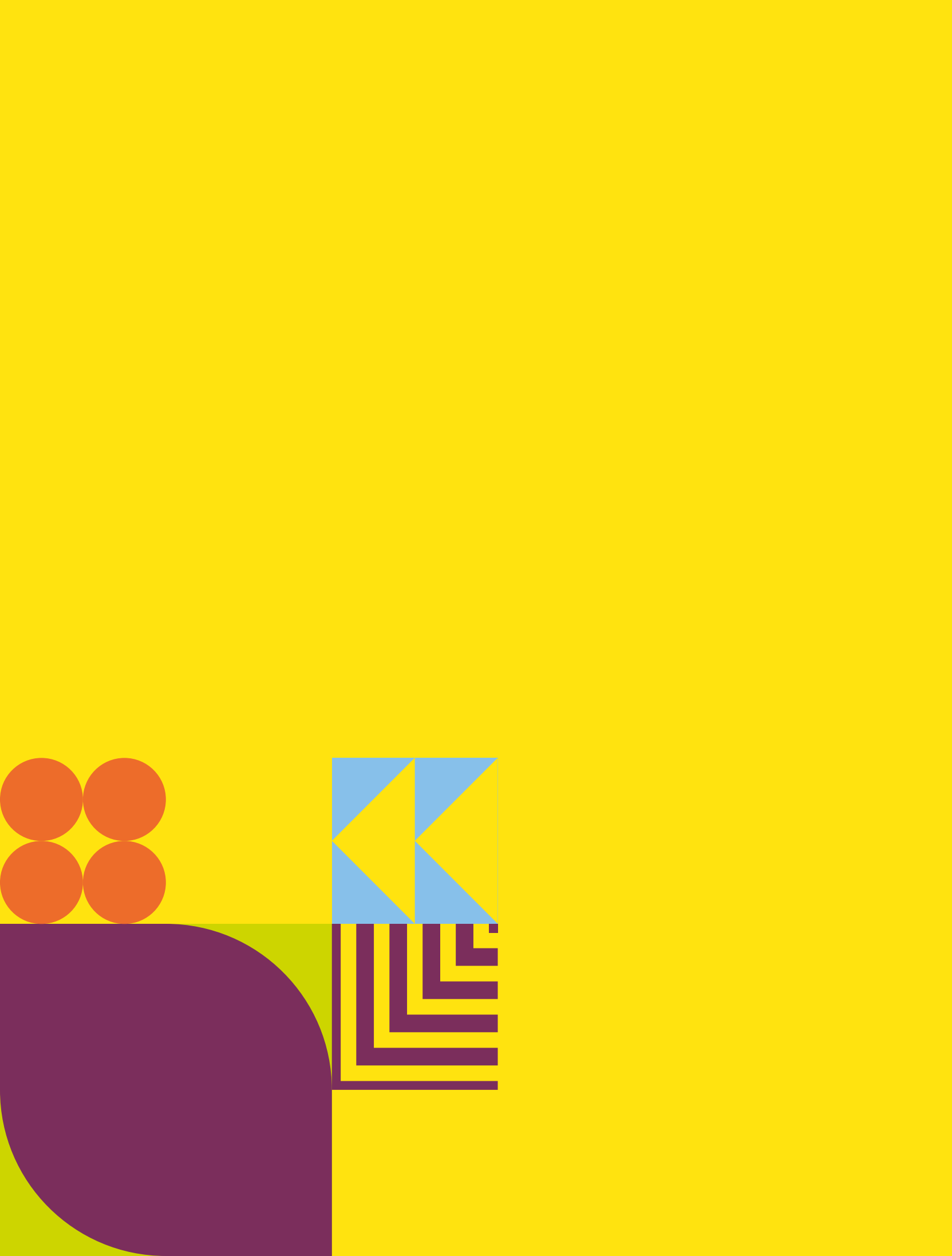
A més, s'ha d'acompanyar la fitxa amb un retrat robot, per a la qual cosa cal seguir aquest guió:

- Forma de la cara: quadrada, ovalada, redona, angular, ossuda.
- Color de la pell: pàl·lida, fosca, rosada.
- Ulls: color, mida, forma, separació, parpelles, pestanyes.
- Celles: forma, posició, color, textura.
- Boca: forma dels llavis, mida, dents, aparell dental.
- Nas: forma, mida.
- Barbeta: forma, amb clotet o sense, cap arrere.
- Cabells: llargària, densitat, color, forma.
- Complementes: barret, ulleres, diademes, pírcings, arracades, audiòfon.
- Altres trets: barba, bigot, berrugues, pigues, cicatrius, tatuatges.

- Arreplega les dades de la persona sospitosa en una fitxa policial que tu mateix dissenyaràs a partir del model proposat.
- Fes-ne el retrat robot tenint en compte les dades que arregles sobre la seua cara. Pots fer-lo a mà o emprant alguna aplicació de mòbil, com la que et suggerim.
- Comprova amb la persona entrevistada si el retrat robot s'ajusta a la realitat.
- Corregeix el que calga i passa-ho en net.
- Valora com ho has fet completant aquesta rúbrica d'avaluació.

1r d'ESO

VALENCIÀ

LLENGUA I LITERATURA

GUIA DE RECURSOS DIDÀCTICS

projecte
AVAN
CEM

bromera

A. INTRODUCCIÓ

La unitat 1 es titula «Parlem?» i té com a objectiu promoure entre l'alumnat d'ESO, que comença una nova etapa, el diàleg i l'expressió oral. Al llarg de l'Educació Primària, tots i totes han treballat, de ben segur, les quatre habilitats bàsiques: parlar, escoltar, llegir i escriure, però no és sobrer recordar que una llengua que no es parla és una llengua que es perd. I parlar implica, per descomptat, escoltar.

En la secció «Planifiquem», apareix l'itinerari de la seqüència didàctica, que comença amb la comprensió i el comentari de l'entrevista que fa Laia a l'escriptor Pasqual Alapont i culmina amb la redacció d'una entrevista de creació pròpia a una dona que va fer història, Margarida Borràs, o a una xiqueta que va somiar allò impossible i ho va aconseguir, Ann Davison. Durant el trajecte, estudiarem les característiques de la conversa i de l'entrevista, ampliarem el vocabulari, repassarem les estructures bàsiques de la llengua (tant sintàctiques com ortogràfiques), ens familiaritzarem amb els registres lingüístics i explorarem la diversitat de gèneres literaris.

B. TEMES TRANSVERSALS

En «Parlem?» es tracten temes com l'ofici de l'escriptura, que posa en valor la creativitat artística i el patrimoni literari. També apareix, en l'entrevista inicial, el paper de l'escola i de l'educació en la formació dels infants, tant pel que s'aprén a través del currículum oficial com per l'experiència vital que suposa. Un altre tema que podem introduir és la importància de la conversa com a mitjà per a intercanviar idees, opinions i emocions, i per a resoldre conflictes.

C. CONEIXEMENTS PREVIS

En general, els sabers bàsics dels currículums de llengua d'ESO s'allunyen poc dels de l'etapa anterior. El que varia és, sobretot, el grau d'aprofundiment, per això trobarem idees i conceptes que l'alumnat ja coneix, com les categories gramaticals, els tipus d'oracions segons la intenció, la diferència entre lletres, dígrafs i lletres compostes, o quan s'usa el punt i quan la coma.

No obstant això, comprovarem els coneixements previs de l'alumnat a partir de l'apartat «Ens preguntem» o de les preguntes específiques que considerem adients: «Coneixeu la diferència entre registre estàndard i col·loquial?», «Quins gèneres literaris hi ha?», «Què és una lletra composta?».

D. APRENTATGE COOPERATIU

Al llarg de la unitat, aplicarem diverses estratègies cooperatives, com ara activitats que han de fer individualment i contrastar en parella (1-2); una taula redona, per a comentar la transició entre Primària i Secundària; un joc de rol, per a defensar la lectura com a opció d'oci; o un full giratori, per a trobar paraules d'un mateix camp semàntic. En podem aplicar en altres activitats, en funció del pes que vulguem donar a l'aprenentatge cooperatiu o de les necessitats del grup.

E. TEMPORALITZACIÓ RECOMANADA

	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
1a setmana				
2a setmana				
3a setmana				
4a setmana				

F. RECURSOS I MATERIALS

- Versió digital del llibre (www.blinklearning.com).
- Recursos sonors i audiovisuals.
- Activitats digitals (ISpring, Genially, etc.).
- Quadern de valencià, que es ven per separat.
- Fitxes d'atenció a la diversitat (profes.bromera.com).

G. ITINERARI DE LECTURA

Al llarg del curs, és important que l'alumnat construisca el seu propi itinerari de lectura, a partir dels seus interessos i de les lectures que els recomanem. Alguns dels llibres que podem suggerir perquè estan relacionats amb la primera seqüència didàctica són: *Qui té por de Morgana?*, *Dones valencianes que han fet història* i *Xiquetes que van somiar allò impossible (i ho van aconseguir)*.

H. CONCRECIÓ CURRICULAR

- 📄 Podeu descarregar-vos la taula de programació de la seqüència en format editable accedint a la versió digital de la guia (www.blinklearning.com) o des de l'Espai del professorat del web de Bromera (profes.bromera.com).

Parlar és una acció típicament humana que ens permet interactuar amb altres persones i desenvolupar la nostra dimensió social. Xarrem cara a cara amb les amigues i els amics de la colla, amb familiars, amb persones conegudes o que acabem de conèixer, i també conversem per telèfon o per videoconferència, perquè sempre tenim idees, opinions i sentiments que volem expressar. La conversa requereix una actitud respectuosa per a comprendre els punts de vista dels altres, ja que, parlant, la gent s'entén.

Parlem?

Dates de presentació de treballs

PLANIFIQUEM

- 8 Llegim i comprenem**
L'entrevista de Laia a Pasqual Alapont
- 10 Identifiquem el model**
La conversa i l'entrevista
- 12 Ampliem el vocabulari**
- 13 Trobem el sentit**
Els camps semàntics
- 14 Construïm**
La paraula
Les categories gramaticals
Les frases i les oracions
Els sintagmes
Els tipus d'oració segons l'actitud de qui parla
- 18 Coneixem les normes**
L'alfabet
Els dígrafs i les lletres compostes
L'ús del punt i de la coma
- 21 Ens relacionem**
Els registres lingüístics
- 22 Ens divertim**
Els gèneres literaris
- 23 Repassem**
- 24 Ens posem a prova**
La redacció d'una entrevista

ENS PREGUNTEM

Ara que coneixeu el que treballarem en aquesta seqüència didàctica, anoteu en un paper tres certeses i tres dubtes. A continuació, entregueu-los a la professora o el professor sense signar-los.

7

Notes

Sabers bàsics

- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Comprensió oral.
- Comprensió lectora.
- Interacció oral de caràcter informal.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

1. Llig aquesta entrevista i mira el vídeo.

Mira l'entrevista completa ací.

Benvinguts al nostre espai de llibres. Hui entrevistem Pasqual Alapont. Com ho has fet per a posar-te en la pell d'una xiqueta d'onze anys?

Ai! Comencem difícil. És el treball d'un escriptor, posar-se en la pell dels seus personatges, i els personatges poden ser homes, dones, vampirs, dracs voladors... I l'escriptor el que intenta és entrar en eixa veu diferent, donar-li una personalitat i, bé, això és el que he intentat fer amb Morgana, que fora una xiqueta entre 11 i 12 anys, però que tinguera eixa ànima especial, no?

Ja no utilitzem tant el Messenger i ara utilitzem més el WhatsApp. El proper llibre de Morgana l'hauries de fer sobre el WhatsApp, ho saps?

Segur, sí, sí. Però això sempre passa en la literatura. Imagina't. Tampoc hi ha ara... Els viatges que fan ara per la mar i tot això han canviat moltíssim, però, en canvi, encara ens agraden molt els llibres d'aventures dels pirates, no? *L'illa del tresor*, per exemple, és un llibre que es llegirà sempre i, en canvi, no té ni telèfons mòbils ni res d'això perquè és l'esperit de l'aventura. Però el que sí que passa, i et done la raó, és que els escriptors ens adaptem, en fi, a allò que ens envolta, a la realitat que ens envolta i, clar, lògicament, el pròxim llibre de Morgana hauria de contenir molts whatsapps.

Quan et ve una idea, on la sols escriure?

Quan em ve una idea, em pose molt content, i al final del dia, potser, la idea acaba en la paperera. Però això passa molt sovint, no?, que tu vas tenint idees i tens els personatges i les històries que vols contar en el cap i vas apuntant moltes coses, però ja et dic, moltes coses acaben sent idees no tan brillants. I el que fa un escriptor és, eixes idees, que vagen... D'alguna manera, són llavors que van sembrant-se i intentes fer-les créixer, no?, fer créixer les històries. I moltes vegades també m'ha passat d'anar a la paperera on havia tirat una idea que pensava que era primer brillant i després que no ho era tant i al final dir «Ui, estaria bé rescatat-la, no?».

Morgana repassa molt els continguts que dona l'escola. Tu, quan anaves a l'escola, com anaves?

Haha, bé, no era un alumne superbrillant, però tampoc no era un alumne dolent. M'interessaven les coses que aprenia, però també m'agradava molt jugar, m'agradava molt el pati, m'agradava molt estar amb els companys. Vaig tindre experiències molt boniques en l'escola i algunes també no tan boniques, però això és, en definitiva, créixer, no?, viure. I jo crec que, quan vaig escriure Morgana i molts dels llibres que he fet per a infants, un poc d'aquelles coses que jo vivia de menut a l'escola estan presents, un poc també estan presents.

M'he quedat amb ganes de saber alguna cosa més sobre tu, i ara podries començar a escriure El quadern blau de Pasqual Alapont. (L'entrevistadora entrega un quadern a l'autor amb la seua foto en la portada.)

Ah! Moltes gràcies! Bé, està en blanc i per a un escriptor és fantàstic, perquè una pàgina en blanc és un estimul per a crear una història, per a agafar aquelles idees que hem dit que van un poc pel cap i tractar que es convertisquen en una narració bonica. En fi, agraiïc molt si és un regal, vos agraiïc molt el regal i esperaré, en el pròxim llibre de Morgana, utilitzar-lo.

Fins ací el nostre espai de llibres i esperem que us llegiu Qui té por de Morgana. Fins al proper dia! Adeu!

© Montse Español

Solucions de les pàgines 8 i 9

1. Lectura i visualització de l'entrevista.
2. a) Una xiqueta que fa d'entrevistadora i l'escriptor Pasqual Alapont. b) No es coneixen personalment, són escriptor i lectora. c) Pel canvi de tipus de lletra: negreta quan es tracta de les preguntes de l'entrevistadora o sense negreta quan es transcriuen les respostes de l'escriptor.
3. En l'entrevista es parla, sobretot, de l'ofici d'escriure tal com l'entén Pasqual Alapont: com es posa en la pell

dels personatges i quin procés segueix per a trobar idees. També hi apareixen temes secundaris, com ara l'experiència de l'autor com a alumne a l'escola.

4. La referència al Messenger, que hui en dia és un servei de missatgeria instantània en desús. L'autor ho justifica dient que un llibre escrit amb perspectiva de present ha de reflectir la realitat del moment. En un llibre de pirates no hi ha telèfons mòbils i no per això perd vigència.
5. Segons Pasqual Alapont, una pàgina en blanc és un estimul per a crear una història.

2. Contesta aquestes preguntes sobre el text.

- Quines persones intervenen en el diàleg?
- Quina relació hi ha entre elles?
- Com identifiquem quan intervé cada una?

3. Explica en tres línies de què es parla en l'entrevista. Compara el resum amb el d'un company o companya i millora el que cregues.

4. Què ha quedat antiquat en els llibres de Morgana? Com ho justifica l'autor?

5. Segons Pasqual Alapont, una pàgina en blanc és...

- ☐ Un problema, perquè és difícil omplir-la amb idees bones.
- ☐ Un estímul per a crear una història.

6. Què sentiu, vosaltres, davant d'una pàgina en blanc? Comenteu-ho en grup i, després, entre tota la classe.

7. Quina és la finalitat principal de l'entrevista que fa Laia a Pasqual Alapont?

- ☐ Conèixer l'autor dels llibres de Morgana.
- ☐ Explicar històries de Morgana.
- ☐ Criticar els llibres de Morgana.
- ☐ Recomana els llibres de Morgana.

8. Marca verdader o fals.

	V	F
L'entrevistadora dirigeix el diàleg.	☐	☐
El llenguatge que s'hi utilitza és especialitzat.	☐	☐
Els interlocutors es parlen de vosté.	☐	☐
L'entrevistat és més espontani que l'entrevistadora.	☐	☐

9. Com que l'entrevista és en directe, hi trobem marques del llenguatge oral. Busqueu, en parelles, uns quants exemples de cada.

- Oracions o frases inacabades.
- Interjeccions o onomatopeies.
- Repeticions innecessàries.
- Preguntes que no esperen resposta.

PARLEM!

10. A Pasqual Alapont li interessaven les coses que aprenia, però també li agradava jugar i estar amb les amigues i els amics. Ara que heu començat una nova etapa, comenteu en grups:

- Què trobareu a faltar de la Primària?
- Què us preocupa de l'institut?
- Teniu ganes de conèixer companyes i companys nous?
- Què podeu fer per a enfortir la vostra relació?
- Què trobeu més avorrit de l'ESO?

Aprentatge cooperatiu

Comparar i contrastar (act. 3).

Treball en parella (act. 9).

Taula redona (act. 6 i 10).

Interdisciplinarietat

El procés creatiu es pot tractar també en les assignatures de Música i en Educació Plàstica, Visual i Audiovisual.

6. Deixarem uns minuts perquè ho comenten i tractarem temes com la síndrome de la pàgina en blanc. Pensarem també en possibles estratègies per a trencar el bloqueig: escriure la primera idea que ens vinga al cap, pensar que allò que escrivim no és definitiu, etc.

7. La finalitat és conèixer l'autor dels llibres de Morgana.

8. V, F, F, V.

9. Sugeriments de resposta: a) Tampoc hi ha ara... I el

que fa un escriptor és, eixes idees, que vagen... b) Els escriptors ens adaptem, en fi, a allò que ens envolta, a la realitat que ens envolta [...]. D'alguna manera, són llavors que van semblant-se i intentes fer-les créixer, no?, fer créixer les històries. c) Ai!, Haha, Ah! d) Ens agraden molt els llibres d'aventures dels pirates, no? [...] Perquè això passa molt sovint, no? [...] Vaig tindre experiències molt boniques en l'escola i algunes també no tan boniques, però això és, en definitiva, créixer, no? [...]

10. Activitat oral en grup, que ens permet fer-nos una idea de com se sent l'alumnat i quines són les seues preocupacions i interessos.

Sabers bàsics

- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Reconeixement, anàlisi i ús discursiu dels elements lingüístics.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.

La conversa i l'entrevista

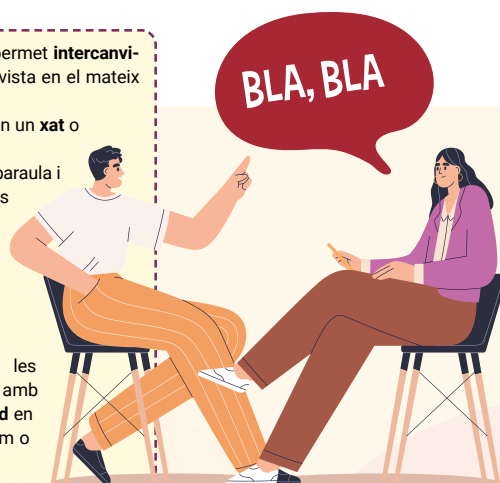
Una **conversa** és una forma de comunicació que ens permet **intercanviar** i expressar idees, sentiments, vivències o punts de vista en el mateix moment.

Les converses poden ser **orals** o **escrites**, com ara en un **xat** o una aplicació de **missatgeria instantània**.

En una conversa, els **interlocutors** alternen l'ús de la paraula i adapten el nivell de llengua en funció d'alguns elements del **context**:

- La **intenció** del que es vol dir.
- L'**edat** que tenen i el **grau de confiança** entre ells.
- El **lloc** on parlen i el **temps** que tenen per a conversar.
- Els **coneixements** que comparteixen.

Generalment, s'utilitza el **registre col·loquial** en les **converses quotidianes o informals** (amb les amistats, amb la família o amb gent coneguda) i el **registre estàndard** en les **converses formals** (amb persones que no coneixem o amb l'administració, per exemple).

- 11.** Feu una llista amb la parella del costat de situacions en què es converse oralment i de situacions en què es faça per escrit. Podeu anar per àmbits: literari, periodístic, acadèmic, administratiu, mèdic, judicial i comercial, per exemple.

- 12.** Classifiqueu les situacions anteriors en formals o informals. Primer individualment i, després, en parella.

En les **converses orals**:

- L'emissor i el receptor solen estar al **mateix lloc**, però també poden situar-se en llocs diferents connectats amb un dispositiu electrònic (com pot ser un telèfon o un ordinador).
- Els **papers** d'emissor i receptor **s'intercanvien** constantment.
- Hi abunden les **preguntes** i les **respostes**, les **oracions curtes** i les **frases inacabades**.
- Una part de la informació es transmet per mitjà del **llenguatge no verbal** (com ara, gestos, postura, sorolls o silencis) i de l'**actitud** dels interlocutors (tensa, relaxada, interessada, desganada).

Les **converses escrites** a través de la **missatgeria instantània** o dels **xats** comparteixen moltes característiques amb les converses orals, però presenten alguna particularitat. Com que l'emissor i el receptor no poden veure's, la informació no verbal es perd i això pot crear malentesos.

Les converses comencen amb una **salutació** (*Hola!*, *Com estàs?*, *Com va?*) i acaben amb un **comiat** (*Adeu!*, *Fins després*, *Ens veiem!*), i el contingut es va construint a mesura que es parla.

- 13.** Us heu enfadat mai amb algú per culpa d'haver interpretat malament un missatge de text? Comenteu-ho en equips i, després, entre tota la classe.

- 14.** Què són les emoticones? Quina funció creieu que tenen?

10

Solucions de les pàgines 10 i 11

- 11.** Suggeriments de resposta. Converses orals: club de lectura, presentació de llibres, representació teatral, tertúlia, entrevista, roda de premsa, joc de rol, sol·licitud de cita prèvia, consulta mèdica, vista oral, visita comercial, interrogatori, etc. / Converses escrites: diàleg literari, obra teatral, tertúlia en xarxes socials, entrevista, consulta mèdica en línia, xat d'atenció a la clientela, missatgeria instantània, etc.

- 12.** La resposta variarà en funció dels tipus de text esmentats en l'activitat anterior. Com a exemple: club de lectura (f/i), presentació de llibres (f/i), representació teatral (f/i), tertúlia (f/i), entrevista (f/i), roda de premsa (f), joc de rol (f/i), sol·licitud de cita prèvia (f), consulta mèdica (f), vista oral (f), visita comercial (f), interrogatori (f). / Converses escrites:

diàleg literari (f/i), obra teatral (f/i), tertúlia en xarxes socials (i), entrevista (f/i), consulta mèdica en línia (f), xat d'atenció a la clientela (f), missatgeria instantània (f/i). En molts casos, el grau de formalitat no depèn del tipus de text, sinó de la relació entre els interlocutors.

- 13.** Resposta oberta. És probable que bona part de l'alumnat haja viscut una situació com la que s'hi exposa, perquè els missatges escrits no transmeten sempre la intenció o l'estat d'ànim de la persona emissora i la persona receptora pot fer-se'n una idea errònia.

- 14.** Les emoticones són símbols gràfics que representen generalment un rostre humà amb diverses expressions. Es fan servir per a expressar estats d'ànim en els missatges transmesos per una xarxa telemàtica.

Una **entrevista** és un gènere periodístic dialogat que arreplega les preguntes formulades per un periodista (entrevistador/a) i les respostes o les declaracions de la persona entrevistada.

Les entrevistes poden ser **orals** (ràdio, televisió i internet) o **escrites** (premsa en paper i premsa en línia), i poden tindre **finalitats** diverses:

- Mostrar al públic el **testimoni** d'una persona que ha presenciat uns fets.
- Transmetre les **opinions de persones que destaquen en algun camp** (esport, medicina, cultura...).
- Donar a conèixer la **personalitat d'una persona famosa**.

L'entrevistadora o entrevistador ha de preparar les preguntes amb antelació; per tant, no es tracta d'una conversa improvisada.

15. Quin grau d'improvisació hi ha en l'entrevista de Laia a Pasqual Alapont? Tria una opció i justifica-la.

- ☐ Gens improvisada. ☐ Poc improvisada. ☐ Bastant improvisada. ☐ Molt improvisada.

16. Amb quina d'aquestes dues opinions estàs més d'acord? Tria i comenta.

- ☐ L'entrevista que hem vist és **informativa**, ja que es busca informar sobre fets d'actualitat en què l'entrevistat és una autoritat.
- ☐ L'entrevista que hem vist és **de personalitat**, ja que l'interès està en la persona entrevistada i en la seua professió.

Les entrevistes periodístiques solen tindre l'**estructura** següent:

- **Presentació** de la persona entrevistada, amb informació bàsica (nom, nacionalitat, ocupació...).
- Bateria de **preguntes i respostes**.
- **Tancament**, en què l'entrevistadora o entrevistador s'acomiada de la persona entrevistada o comenta alguna impressió que li ha causat. També podem trobar com a tancament la resposta a una pregunta final, una conclusió, plans de futur o projectes.

17. Identifica les parts de l'entrevista a Pasqual Alapont i compara la resposta amb la del company o la companya de davant.

Les preguntes que es fan en una entrevista poden ser **obertes**, quan la resposta pot ser lliure i extensa (Què opina sobre els baixos índexs de lectura?), o **tancades**, quan la resposta es pot concretar en una paraula o una frase curta (Quan va publicar el seu primer llibre?). Així mateix, poden ser **directes**, quan es marquen amb un signe d'interrogació (Quin és el seu llibre preferit?), o **indirectes**, quan no hi ha signe d'interrogació, sinó que s'introdueixen amb un verb (Voldriem saber si està escrivint un altre llibre).

18. Indica quina classe de preguntes (obertes o tancades; directes o indirectes) són aquestes.

- Per què vas triar el nom de Morgana?
- Escrius sempre per al públic juvenil?
- Explica'ns què sents quan publiqués una novetat.
- Defineix, en una paraula, què és per a tu la literatura.
- Quin és el teu lloc preferit per a escriure?

19. Tria la teua actriu o actor preferit i escriu deu preguntes que li faries. Usa diferents tipus de preguntes.

Aprentatge cooperatiu

Treball en parella (act. 11).

1-2 (act. 12)

Taula redona (act. 13 i 14).

Comparar i contrastar (act. 17).

Interdisciplinarietat

L'activitat 13 tracta la conversa com a eina per a expressar les emocions i resoldre conflictes. Per mitjà de les emoticones i de la missatgeria instantània ens acostem a l'àmbit de les tecnologies de la informació i la comunicació. D'altra banda, l'activitat 19 ens dona l'oportunitat de treballar coneixements del món de les arts, en concret, del cinema.

15. L'activitat admet diverses respostes. Allò que importa és que l'alumnat sàpia defensar l'opció triada. En general, s'observa un grau d'improvisació bastant elevat en les respostes de Pasqual Alapont, com ho demostra l'abundància de falques, de repeticions, o de frases inacabades o amb una sintaxi poc acurada. Les preguntes de Laia, en canvi, són poc improvisades, perquè parteixen de l'elaboració d'un guió previ.

16. El que es pretén amb l'entrevista és conèixer millor l'escriptor Pasqual Alapont, de manera que cal triar la segona opció. De fet, el llibre de què es parla no és del tot actual, ja que es comenta el desfasament pel que fa a l'ús del Messenger.

17. Presentació: està inclosa en la primera intervenció de l'entrevistadora, en què se'ns diu el nom de la persona

entrevistada i que l'espai que dirigeix ella està dedicat als llibres; per tant, podem deduir que l'entrevistat és un escriptor («Benvinguts... Alapont»). / Bateria de preguntes i respostes: des de «Com ho has fet...» fins a «...un poc també estan presents»; les preguntes estan marcades en negreta i les respostes en redona. / Tancament: últimes dues preguntes i les respostes corresponents (des de «M'he quedat amb ganes...» fins a «Adeu!»).

18. a) Oberta, directa. b) Tancada, directa. c) Oberta, indirecta. d) Tancada, indirecta. e) Tancada, directa.

19. Resposta oberta. Valorarem la diversitat de preguntes fetes per l'alumnat i que s'hi utilitze un lèxic i unes estructures sintàctiques adequades.

Sabers bàsics

- Identificació i ampliació de vocabulari relacionat amb l'àmbit de la literatura.
- Comprensió oral.
- Discriminació i ús de paraules semblants: *quan* i *quant*.
- Interacció oral de caràcter informal.
- Identificació, comprensió i ús de procediments de formació de paraules: els camps semàntics.
- Ús del diccionari i d'eines digitals per a comprendre paraules.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

- 20. A partir d'aquests noms de persona, encadena'n sis més de cada en valencià. Fixa't en l'exemple.**
Noms de xica: Morgana → Aina → ... Noms de xic: Pasqual → Lluç → ...

- 21. En l'entrevista, s'esmenta *L'illa del tresor* com a exemple de literatura d'aventures. Completa les definicions amb els noms d'altres gèneres novel·lístics.**

- Conten històries ambientades en un passat més o menys remot i proven de reconstruir l'època amb fidelitat. → ...
- Recreen situacions còmiques, equívokes i absurdes amb la finalitat de divertir el públic. → ...
- Narren una història d'amor plena de dificultats. → ...
- Els protagonistes, que són agents de policia o detectius, han de resoldre o evitar un crim. → ...
- Busquen provocar pànic a partir d'elements sobrenaturals o psicològics. → ...
- Reflecteixen mons imaginaris, generalment situats en el futur, i tracten del possible impacte de la ciència i la tecnologia en la vida humana. → ...

Fes un tast de l'obra!

- 22. Escolta i completa amb el nom de les parts d'un llibre.**

P A C L L M
T L Í X D A

Paregudes però diferents

Hem de distingir entre *quan*, que indica temps, i *quant*, que indica quantitat:

- No sé **quan** em pagaran. (No sé en quin moment em pagaran.)
- No sé **quant** em pagaran. (No sé quina quantitat de diners em pagaran.)

Llig la fitxa de l'Optimot si vols saber-ne un poc més.

- 23. Completa amb *quan* o *quant* (*quanta*, *quants*, *quantes*).**

- et ve una idea al cap, no saps la gastaràs. Però val la pena anar anotant-les, per a tindre uns recursos.
- raó tens! Per cert, de temps tardes a escriure una novel·la?

ENS POSEM EN SITUACIÓ

- 24. Repartiu-vos els rols i dialogueu en parelles.**

Persona A

A la Persona B no li agrada llegir, però tu vols demostrar-li que la lectura és un dels plaers més grans de la vida.

Idees: hi ha llibres per a tots els gustos; no cal acabar un llibre si no t'agrada; la bateria no s'acaba mai; un llibre pot atrapar-te...

Persona B

A la Persona A li encanta llegir i a tu no. Vols convèncer-la que és una activitat avorrida.

Idees: normalment és el professorat qui tria els llibres; veure una pel·lícula és més còmode i més ràpid; habitualment s'ha de fer un treball després de llegir un llibre; alguns llibres costen molt d'entendre...

Solucions de les pàgines 12 i 13

- 20.** Sugeriments de resposta: Morgana, Aina, Àlvia, Abril, Laura, Àngels, Sílvia, Ares. / Pasqual, Lluç, Carles, Sergi, Ignasi, Isidre, Ernest, Tomeu.

- 21.** a) Novel·la històrica. b) Novel·la humorística o d'humor. c) Novel·la romàntica o d'amor. d) Novel·la policíaca. e) Novel·la de terror. f) Novel·la de ciència-ficció.

- 22.** Portada. Capítol. Llom. Títol. Índex. Dedicatòria.

- 23.** a) **Quan** et ve una idea al cap, no saps **quan** la gastaràs. Però val la pena anar anotant-les, per a tindre uns **quants** recursos. B) **Quanta** raó tens! Per cert, **quant** de temps tardes a escriure una novel·la?

- 24.** Resposta oberta. Pararem atenció per a mirar de fomentar la participació de tot l'alumnat d'una manera

correcta i respectuosa. Es pot aprofitar l'activitat per a fer-los reflexionar sobre la persona amb qui estan més d'acord per mitjà d'argumentacions raonades. Quan hagen acabat de dialogar en parelles, podem fer una pregunta al grup classe per a saber què pensen sobre l'hàbit de lectura.

- 25.** Colors: maig, febrer. / Fruïtes: desembre, octubre. / Mobles: març, abril. / Roba: juliol, agost.

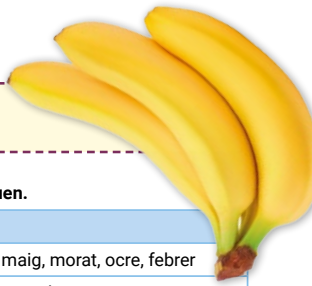
- 26.** Al dels mesos de l'any.

- 27.** Resposta oberta. Sugeriment de resposta: material escolar → tisores, estoig, pegament, regle, escaire, cartabó, compàs, maquineta de fer punta; elements de l'aula → projector, ordinador, tauler, finestra, porta,

Els camps semàntics

Un **camp semàntic** és un conjunt de paraules relacionades entre si perquè fan referència a una mateixa classe de realitats.

25. Tria, de cada camp semàntic, aquelles paraules que no hi corresponguen.

Camp semàntic	Paraules
colors	negre, blanc, gris, marró, groc, roig, blau, verd, lila, maig, morat, ocre, febrer
fruites	plàtan, maduixa, meló, desembre, pinya, bresquilla, octubre, raïm, poma
mobles	llit, tauleta, cadira, març, sofà, balancí, abril, butaca, armari, calaixera
roba	vestit, pantalons, camisa, brusa, banyador, juliol, jaqueta, caçadora, agost

26. A quin camp semàntic pertanyen les paraules que has triat en l'activitat anterior?

27. Afeg més noms a cada grup. Consulta, si cal, un diccionari visual.

Camp semàntic de l'aula		
Material escolar	Elements de l'aula	Assignatures
retolador, llapis, motxilla, carpeta, llibreta, bolígraf, goma d'esborrar, ...	pissarra, esborrador, guix, taula, cadira, paperera, ...	valencià, castellà, matemàtiques, ...

28. Escriu sis paraules de cada camp semàntic.

Menjars	Begudes	Botigues	Esports	Instruments musicals
---------	---------	----------	---------	----------------------

29. Indica a quin camp semàntic corresponen aquestes paraules.

Camp semàntic	Paraules
	verderol, canari, teuladí, cadenera, oroneta, soliguer
	samaruc, lluç, llobarro, dorada, tenca, donzella
	parotet, mosquit, rantella, formiga, tàvec, borinot
	sargantana, fardatxo, dragonet, cocodril, colobra, tortuga

30. Busca en el diccionari les paraules de l'activitat anterior que no coincideixen i troba'n imatges en internet.

Accedeix a la versió en línia del Diccionari normatiu valencià de l'AVL.

31. Quan entrevistem una persona que destaca pel seu ofici, és normal que hi haja moltes paraules que facen referència a eixa professió. Trobeu en el text inicial les paraules del camp semàntic de l'escriptura i anoteu-les, per torns, en un full giratori.

32. Mireu al voltant i feu una llista a la pissarra de possibles camps semàntics que podríeu treballar. Tipus de calcer, peces de roba, parts del cos...

Aprentatge cooperatiu

Joc de rol (act. 24).

Full giratori (act. 31). Hi ha unes quantes activitats més que es podrien resoldre utilitzant aquesta tècnica, com la 28 i la 32, sempre segons el que es vulga treballar.

Interdisciplinarietat

Els camps semàntics ens acosten al lèxic propi d'altres assignatures: Música, Biologia i Geologia o Educació Física.

armari, prestatgeria, penjador; assignatures → música, educació física, geografia i història, biologia i geologia, anglès, tecnologia, valors ètics, informàtica.

28. Resposta oberta. Sugeriment de resposta: Menjars → macarrons, lasanya, minestra, patatge, coca, fideus. Begudes → aigua, suc, llet, cola, orxata, cafè. Botigues → perfumeria, fruiteria, pescateria, carnisseria, herboristeria, llibreria. Esports → tenis, bàsquet, handbol, futbol, atletisme, bàdminton. Instruments musicals → guitarra, violí, piano, violoncel, saxòfon, tuba.

29. Ocells o aus. Peixos. Insectes. Rèptils.

30. Amb aquesta activitat es pretén que l'alumnat combine tant les eines de recerca d'informació

tradicionals en paper com les digitals, i que les pugui comparar i veure com a complementàries.

31. Llibres, escriptor, personatges, literatura, escriure, idees, històries, apuntant, quadern, portada, pàgina, narració, llegiu.

32. Resposta oberta. Aquesta activitat és oral i implica el grup classe. Serem nosaltres els qui anirem anotant a la pissarra els exemples que ens vagen dient els xiquets i les xiquetes. També la podem plantejar, però, en forma de full giratori, com l'anterior.

Sabers bàsics

- Detecció, anàlisi i reconeixement dels elements d'una paraula: lexema i morfemes.
- Identificació de les diferents categories gramaticals.
- Discriminació de les categories gramaticals en variables i invariables.
- Detecció, anàlisi i reconeixement de frases i oracions.
- Escriptura i ús de frases i oracions en diferents situacions comunicatives.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Consciència i expressió culturals.

La paraula

Una **paraula** és un conjunt de sons (o un únic so) que expressa un significat. Les paraules estan formades per lexemes i morfemes.

- El **lexema** és la part que no varia i que aporta el significat. Per exemple: *llibr*-es, *entrevist*-em.
- El **morfema** és la part variable i aporta informació gramatical, com ara el **gènere** (masculí, femení), el **nombre** (singular, plural), la **persona** (primera, segona, tercera), el **temps** (passat, present, futur), el **mode** (indicatiu, subjuntiu, imperatiu) o altres característiques (augmentatiu, diminutiu).

33. Separa els lexemes dels morfemes en les paraules següents com en l'exemple.

Fruïtes: fruit- (lexema) -es (morfema).

altíssima llibrot dormia pensava llibret pensarà
dormirem altíssimes fruita altíssims pensaries fruitera

Les categories gramaticals

Segons la forma, el significat i la funció, les paraules s'agrupen en **categories gramaticals**, que poden ser **variables** (si canvien de forma segons el gènere, el nombre, el temps o la persona) o **invariables** (si no canvien mai de forma).

34. Completa amb dos exemples més de cada categoria.

	Categories variables	Exemples
Nom	Designa un ésser viu, un objecte o una idea.	<i>novel·la</i> , ...
Adjectiu	Indica qualitats o característiques del nom.	<i>fantàstica</i> , ...
Determinant	Concreta o determina el nom.	<i>la</i> , ...
Pronom	Substitueix el nom.	<i>ella</i> , ...
Verb	Expressa accions, processos o estats.	<i>créixer</i> , ...

	Categories invariables	Exemples
Adverbi	Modifica un verb, un adjectiu o un altre adverbí.	<i>sempre</i> , ...
Conjunció	Uneix paraules, sintagmes o oracions.	<i>i</i> , ...
Preposició	Uneix paraules amb els seus complements.	<i>amb</i> , ...
Interjecció	Expressa un estat d'ànim.	<i>ui</i> , ...

35. Classifica les paraules del text en la categoria gramatical corresponent.

La porta de fusta vella va cedir en empentar-la. No estava tancada amb clau, però va observar que no era una caseta per als animals. Uf! Li va ferir el nas aquella olor de tancat mesclada amb una aroma indefinida, àcida, potser suor.

Noms → ... Pronoms → ... Conjuncions → ...
 Adjectius → ... Verbs → ... Preposicions → ...
 Determinants → ... Adverbis → ... Interjeccions → ...

14

Solucions de les pàgines 14 i 15

33. *alt-* (lexema) *-íssima* (morfema), *llibr-* (lexema) *-ot* (morfema), *dorm-* (lexema) *-ia* (morfema), *pens-* (lexema) *-ava* (morfema), *llibr-* (lexema) *-et* (morfema), *pens-* (lexema) *-arà* (morfema), *dorm-* (lexema) *-irem* (morfema), *alt-* (lexema) *-íssims* (morfema), *fruit-* (lexema) *-a* (morfema), *alt-* (lexema) *-íssims* (morfema), *pens-* (lexema) *-aries* (morfema), *fruit-* (lexema) *-era* (morfema).

34. Abans de començar l'activitat, seria convenient que recordàrem els tipus de determinants i de pronoms

que hi ha perquè l'alumnat no associara als primers únicament els articles i als segons, només els pronoms personals. Resposta oberta. Suggestiment de resposta: Nom → escriptura, llibre. / Adjectiu → automàtiques, oberts. / Determinant → aquesta, el seu. / Pronom → nosaltres, ho. Verb → escriure, fer. / Adverbi → mai, quasi. / Conjunció → però, ni. / Preposició → en, a. Interjecció → ai, ei.

35. Noms: porta, fusta, clau, caseta, animals, nas, olor, aroma, suor. Adjectius: vella, tancada, tancat, mesclada, indefinida, àcida. Determinants: la, una,

Les frases i les oracions

Quan parlem, ho fem usant dos tipus d'enunciats diferents, **oracions** i **frases**.

- Una **oració** és un grup de paraules que serveix per a expressar una idea completa i conté, almenys, un verb conjugat: *Joana i Alícia **anaven** juntes a escola*. També hi ha oracions formades per una sola paraula: *Aplaudiu!*
- Una **frase** és un enunciat que serveix per a expressar una idea completa, però no porta cap verb conjugat perquè se sobreentén: *Per molts anys!* (*Desitge que faces molts anys!*), *De pressa!* (*Camineu més de pressa*).

36. Digueu quins d'aquests enunciat són frases i quins oracions.

a) Sandra ha fet tard a la reunió.	e) El carregador!	i) Vine!
b) Silenci!	f) I Sandra?	j) On m'he deixat les claus?
c) M'he deixat el carregador!	g) Taxi!	k) Avisarem un taxi.
d) Us demane silenci, per favor.	h) Espere que et vaja bé.	l) I les claus?

37. Identifiqueu les frases en aquest fragment adaptat de *Qui té por de Morgana?*, de Pasqual Alapont.

Estrene quadern, de tapes blaves. Em diuen Morgana i tinc onze anys. Vaig a sisé. Un excel·lent, quatre notables i dos aprovats en el primer trimestre. No està malament. El pare diu que podria millorar. Tots ho podríem fer, fins i tot ell. He vist les seues notes de primària. Guapa? No sé, el meu germà em diu *mosca*. Ricard té catorze anys, però només va un curs per davant de mi, perquè va repetir. Els mestres li tenen mania, això diu, però m'agradaria conèixer la seua opinió, l'opinió dels mestres, vull dir.

Segons la iaia, tinc els ulls verds i la simpatia a mans plenes. També tenia un mig nóvio, Víctor, però me l'han pispat. Eloïsa, una nena de cinqué.

Llig el primer capítol de l'obra.

38. Transforma les frases en oracions i les oracions en frases.

a) Fantàstic! → <i>Això és fantàstic!</i>	g) Hi ha hagut un accident. → <i>Un accident!</i>
b) Quin fred!	h) Ves a espai.
c) Alerta!	i) Ens veurem demà.
d) Tots a cobert!	j) Parla més fort, per favor.
e) Alto el foc!	k) La paella s'està cremant.
f) Sense pressa.	l) No suporta eixe soroll.

39. Inventa una frase i una oració per a cada situació comunicativa.

15

Aprentatge cooperatiu

Treball en parella (act. 37). S'hi pot aplicar la tècnica d'1-2 o la de les parelles comparteixen.

1-2-4 o treball en parella (suggeriment per a act. 39).

Comparar i contrastar (suggeriment per a act. 35 i 36).

Interdisciplinarietat

Podem aprofitar algunes de les activitats plantejades en aquestes pàgines per a treballar el TIL i mostrar les diferències entre el valencià i el castellà pel que fa al gènere d'alguns noms (*olor, aroma, suor*), els morfemes augmentatius i diminutius, l'ús dels signes d'interrogació i d'exclamació, o dels quantificadors exclamationis (*que + adjectiu, quin/a/s/es + nom; qué, sempre en castellà*).

els, el, aquella, una. Pronoms: -la, li. Verbs: va cedir, empenyar, estava, va observar, era, va ferir. Adverbis: no, no, potser. Conjuncions: però, que. Preposicions: de, en, amb, per, a, de, amb. Interjeccions: uf!

36. Frases: b, e, f, g, l. Oracions: a, c, d, h, i, j, k.

37. Frases: Un excel·lent, quatre notables i dos aprovats en el primer trimestre. Guapa? Eloïsa, una nena de cinqué.

38. Suggeriment de resposta: b) Quin fred que fa! c) Ves alerta amb el que dius! d) Poseu-vos tots a cobert!

e) Per fi han acordat un alto el foc! f) Condueix sense pressa, no cal córrer. h) A espai! i) Fins demà! j) Més fort, per favor! k) Quina olor de cremat! l) Quin soroll més insuportable!

39. Tot i que és una activitat individual, abans de resoldre-la es poden comentar les imatges en parella o aplicar-hi la tècnica 1-2-4 per a mirar d'ajudar l'alumnat que presente més dificultats. Suggeriment de resposta: a) Frase: Per favor, el compte! / Oració: Perdona, ens pots portar el compte? b) Frase: El de la terrassa gran! / Oració: M'agradaria veure el pis que té eixa terrassa tan gran.

Sabers bàsics

- Detecció, anàlisi i reconeixement dels diferents tipus de sintagmes.
- Identificació i ordenació de sintagmes amb diferents classes d'estructures.
- Discriminació i classificació dels diferents tipus d'oracions segons la intenció de qui parla.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- STEM.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

01 Els sintagmes

Les oracions es construeixen combinant sintagmes. Un **sintagma** és un conjunt de paraules (o una sola paraula) que funciona com una unitat sintàctica dins de l'oració. L'oració *Els meus pares / han anat / al cine* té tres sintagmes.

Segons la categoria gramatical que fa de nucli, els sintagmes poden ser:

Sintagma nominal (SN)	els ulls verds	El nucli és un nom.
Sintagma verbal (SV)	va vindre	El nucli és un verb.
Sintagma adjectival (SAdj)	ben simpàtica	El nucli és un adjectiu.
Sintagma adverbial (SAdv)	molt prompte	El nucli és un adverb.
Sintagma preposicional (SP)	de tapes blaves	La preposició no és el nucli, però determina la funció del sintagma.

40. Localitza la paraula més important d'aquests sintagmes i indica en cada cas quina classe de sintagma és.

a) la roba estesa	d) despús-demà	g) molt malament
b) des de València	e) abans	h) amb paciència
c) vaig caure	f) unes taronges podrides	i) gens interessant

41. Ordeneu els sintagmes per a formar oracions seguint les indicacions.

- a) de l'Agència Kronos. Has rebut un missatge
V + SN + SP → ...
- b) amb Lídia Camines fins a una sala.
V + SP + SP → ...
- c) tranquil·lament. conversen Davant dels teus ulls, tres persones
SP + SN + V + SAdv → ...
- d) els teus pensaments. Clàudia interromp
SN + V + SN → ...
- e) una agència científica secreta. Kronos és
SN + V + SN → ...
- f) no és El nostre mètode de viatge en el temps perfecte.
SN + SAdv + V + SAdj → ...
- g) per una errada del sistema. amb nosaltres Alguns dels nostres exploradors no han tornat mai
SN + SAdv + V + SAdv + SP + SP → ...

42. Indica les afirmacions que siguin verdaderes i justifica-les, quan calga, amb exemples.

a) Les oracions anteriors tenien sentit abans d'ordenar-les.	c) Podem canviar l'ordre de les paraules dins d'un mateix sintagma.
b) Podem canviar l'ordre d'alguns sintagmes.	d) Els sintagmes marcats en verd són subjectes.

43. Un sintagma pot incloure'n d'altres. Identifica els sintagmes inclosos en aquests i indica'n la classe.

a) una agència científica secreta	b) per una errada del sistema

16

Solucions de les pàgines 16 i 17

40. a) roba: SN. b) València: SP. c) vaig caure: SV.
d) despús-demà: SAdv. e) abans: SAdv. f) taronges: SN. g) malament: SAdv. h) paciència: SP. i) interessant: SAdj.

41. L'activitat es pot plantejar, primer, individualment i, després, comparar les respostes en parella. També se'ls pot indicar que resolguen els dos o tres primers apartats de manera individual i la resta en parella.

- a) Has rebut un missatge de l'Agència Kronos.
b) Camines amb Lídia fins a una sala. c) Davant dels teus ulls, tres persones conversen tranquil·lament.
d) Clàudia interromp els teus pensaments. e) Kronos és una agència científica secreta. f) El nostre mètode

de viatge en el temps no és perfecte. g) Alguns dels nostres exploradors no han tornat mai amb nosaltres per una errada del sistema.

42. b) Podem canviar l'ordre d'alguns sintagmes. Per exemple: Tres persones conversen tranquil·lament davant dels teus ulls. / d) Els sintagmes marcats en verd són subjectes.

43. a) una agència científica secreta: SN, una agència: SN, científica: SAdj, secreta: SAdj. b) per una errada del sistema: SP, una errada: SN, per una errada: SP, del sistema: SP.

44. Enunciativa. Interrogativa. Exclamativa. Imperativa. Desiderativa. Dubitativa.

01 Els tipus d'oracions segons l'actitud de qui parla

Podem classificar les oracions segons l'**actitud o intenció** amb què les diu la persona que parla. Per exemple, no és el mateix dir *Estic cansada* perquè he fet molt d'esport, que dir *Estic cansada!* perquè m'he enfadat.

44. Ompli el quadre amb el tipus d'oració de què es tracta.

imperativa desiderativa exclamativa interrogativa dubitativa enunciativa

Tipus d'oració	Definició	Exemple
	Informa sobre un fet. Pot ser afirmativa o negativa.	<i>Anna és una gran poetessa.</i> <i>Anna no és una poetessa qualsevol.</i>
	Pregunta alguna cosa.	<i>Anna és poetessa?</i>
	Expressa sentiments o emocions.	<i>Anna ha publicat un poemari!</i>
	Indica una ordre o una petició.	<i>Dedica'm un poema, Anna.</i>
	Expressa un desig.	<i>Tant de bo em dedicara un poema.</i>
	Expressa un dubte.	<i>Potser escriuré poemes com els d'Anna.</i>

45. Completa les afirmacions següents.

- Les oracions interrogatives acaben amb un signe d'.....
- Les oracions exclamatives acaben amb un signe d'.....
- En les oracions dubitatives sol haver-hi algun adverbí que expressa

46. Indiqueu les classes d'oracions i escriviu-ne un exemple més de cada.

- Espere que tingues moltíssima sort.
- Com ens divertim a la classe de Valencià!
- Segurament llegiré *El cor dels ibers*, de Teresa Broseta.
- Teresa Broseta i Pasqual Alapont són els meus autors preferits.
- Quan et ve una idea, on la sols escriure?
- Recomaneu-me alguna novel·la de ciència-ficció.
- La sintaxi no és tan difícil com pareix.

Visita la Bastida de les Alcusses.

47. Troba en el fragment següent una oració de cada tipus.

Llig un fragment de l'obra.

Una olor de llenya ho omplia tot i Neitin mirà al seu voltant, sense saber on atansar-se, ni quina necessitat tractar de resoldre. Va veure a prop Aunia, una veïna que havia donat a llum pocs dies abans. Amb el seu nadó en braços, semblava tan atordida i tan espantada com la mateixa Neitin.

—Què és el que crema, Aunia? —li preguntà, anguiada.

—La carrasca, Neitin —contestà la dona, amb un gemec—. Probablement un llamp l'ha travessada de part a part i està encesa en flames.

Neitin va sentir que s'ofegava. La carrasca que ocupava el centre de la població, al peu de la qual se celebraven les cerimònies més solemnes..., podia ser veritat que l'havien perduda per sempre? Tant de bo no fora cert! Alçant-se la túnica, va córrer cap a la plaça, lluitant per no mirar en cap altra direcció.

—Neitin!

—Neitin, ajuda'ns!

—Neitin, espera!

TERESA BROSETA. *El cor dels ibers*. Bromera (adaptació)

Maria parla d'El cor dels ibers.

17

Aprentatge cooperatiu

Treball en parella (act. 41 i 46). També s'hi pot aplicar la tècnica de comparar i contrastar o combinar el treball individual en una part de les activitats i la resta, en parella, o fins i tot fer servir els caps emparellats.

Interdisciplinarietat

El fragment de l'activitat 47 ens pot portar a treballar sabers propis de l'àmbit de la història.

45. a) Les oracions interrogatives acaben amb un signe d'**interrogació**. b) Les oracions exclamatives acaben amb un signe d'**exclamació**. c) En les oracions dubitatives sol haver-hi algun adverbí que expressa **dubte**.

46. La segona part de l'activitat és de resposta oberta.
- Desiderativa. Per exemple: Tant de bo publicara el recull de poemes.
 - Exclamativa. Per exemple: M'agrada tant anar a ajudar al refugi d'animals!
 - Dubitativa. Per exemple: Qui sap si demà nevarà.
 - Enunciativa afirmativa. Per exemple: Judit és una bona amiga.
 - Interrogativa. Per exemple: Voleu prendre alguna cosa?
 - Imperativa. Per exemple:

Agafeu els llibres abans d'anar-vos-en. g) Enunciativa negativa. Per exemple: Vosaltres no podeu dir això.

47. Abans de fer l'activitat, seria convenient explicar-los que, tot i que allò que caracteritza una oració exclamativa és que acaba en un signe d'exclamació, hi ha altres tipus d'oracions que també en poden portar, com les imperatives o les desideratives. Resposta oberta. Sugeriment de resposta: enunciativa → Neitin va sentir que s'ofegava. / interrogativa → Què és el que crema, Aunia? / exclamativa → Neitin, espera! / imperativa → Neitin, ajuda'ns! / desiderativa → Tant de bo no fora cert! / dubitativa → Probablement un llamp l'ha travessada de part a part i està encesa en flames.

Sabers bàsics

- Identificació de l'alfabet valencià.
- Ordenació alfabètica de grups de paraules.
- Identificació de dígrafs i de lletres compostes.
- Discriminació entre dígrafs i lletres compostes.
- Creació d'un text breu en què s'inclouen lletres compostes.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

L'alfabet

L'alfabet valencià consta de vint-i-sis lletres. En general, a cada lletra li correspon un so.

Vols conèixer la història de l'alfabet?

48. Copia el nom de cada professió en la casella que li correspon segons la lletra inicial.

historiadora	ferrer	xapador	geògrafa	informàtic	locutora	notària	obrer	
sabater	uròloga	químic	carter	advocada	jutge	karateka	metgessa	dissenyador
revisor	biòloga	taxista	electricista	perruquer	veterinària	zeladora		

Lletra	Nom de la lletra	Exemple
A a	a	
B b	be	
C c	ce	
D d	de	
E e	e	
F f	efe	
G g	ge	
H h	hac	historiadora
I i	i	

Lletra	Nom de la lletra	Exemple
J j	jota	
K k	ca	
L l	ele	
M m	eme	
N n	ene	
O o	o	
P p	pe	
Q q	cu	
R r	erre	

Lletra	Nom de la lletra	Exemple
S s	esse	
T t	te	
U u	u	
V v	ve	
W w	ve doble	
X x	ics/xeix	
Y y	i grega	
Z z	zeta	

49. Escriu els noms de quatre companys i de quatre companyes, i els noms de les lletres.
Per exemple: Morgana → eme, o, erre, ge, a, ene, a.

Per a **ordenar alfabèticament** un grup de paraules, t'hauràs de fixar en la primera lletra. Quan dues paraules comencen per la mateixa lletra, cal fixar-se en la segona; si coincideixen, cal fixar-se en la tercera, i així successivament.

50. Ordena alfabèticament les paraules de cada oració.

- Els trons que ressonaven a les muntanyes semblaven cada volta més prop.
- Un altre llamp il·luminà el món i el bram del tro la llançà de genolls a terra.

En un diccionari trobarem la ç (ce trencada) en l'ordre alfabètic de la c (*força, força, forçada*), i el dígraf ll (ele doble) i la lletra composta l·l (ele geminada) en l'ordre alfabètic de la l (*calar, caliu, cal·ligrafia, callista*).

51. Com ordenaríeu aquestes paraules en un diccionari?

- gal·lés, gallec, gall, galerada, galera, galió
- llacuna, llamp, llaç, llança, llana, llanda
- col·lisió, còlic, col·lidor, collir, coll, collita
- traca, traç, traçat, tracció, tractor, tractat

18

Solucions de les pàgines 18 i 19

48. Advocada, biòloga, carter, dissenyador, electricista, ferrer, geògrafa, *historiadora*, informàtic, jutge, karateka, locutora, metgessa, notària, obrer, perruquer, químic, revisor, sabater, taxista, uròloga, veterinària, xapador, zeladora.

49. Resposta oberta. Podem aprofitar aquesta activitat per a comparar diferents alfabetes per mitjà dels noms de l'alumnat que hi haja a classe d'altres nacionalitats o dels exemples que hi puguem aportar els xiquets i les xiquetes.

50. a) a, cada, els, les, més, muntanyes, prop, que, ressonaven, semblaven, trons, volta. B) a, altre, bram, de, del, el, genolls, i, il·luminà, la, llamp, llança, món, terra, tro, un.

51. a) galera, galerada, galió, gall, gallec, gal·lés. b) llacuna, llaç, llamp, llana, llança, llanda. c) còlic, coll, col·lidor, collir, col·lisió, collita. d) traç, traca, traçat, tracció, tractor, tractat.

52. boig/bony, pallasso, viatge, jutjat, setge/setze/seque/seque/serre/selle/senye, despatxar/despassar, mosques, aranya, passeig, pollastre, corretja, petxina, guionet, equip.

52 Els dígrafs i les lletres compostes

Un dígraf és un conjunt de **dues lletres** que equivalen a un únic so. Els dígrafs que hi ha en valencià són:

No es poden separar					Sí que es poden separar					
ll	ny	gu	qu	ig	ss	rr	tg	tj	tx	tz
colla	pany	algues	màquina	raig	cassola	arròs	metge	platja	dutxa	tretze

52. Completa les paraules amb dígrafs. En algun cas, hi ha més d'una opció vàlida!

bo... via...e se...e mos...es passe... corre...a ...ionet
palla...o ju...at despa...ar ara...a po...astre pe...ina e...ip

53. Ompli els buits amb els dígrafs que hi falten. Després, compareu-ho amb la parella del costat.

Ona fa una colzada a Roc per...è entre al co...e, però e... fa una espenta a la germana, i e...a pa...a davant i es menja les ganes de fer-li un crit, per...è tot el ...e ha pa...at hui ha sigut culpa d'e... Reconeix que e...a també és especialista a ficar-se en embolics, però això de hui ha sigut culpa de Roc! A...i se li acut?

Els be...ons engoleixen saliva, entren al co...e i s'a...euen al seient de da...ere. Rosa els tanca la porta, es col·loca bé la go...a i la ja...eta, guarda les mo...i...es dels xi...ets al maleter i fa la volta fins al seient del conductor. Dins del co...e, silenci absolut. Un vidre fosc separa ara els xi...ets de la iaia i de la xofer. El co...a...o engega, s'a...u...a de la biblioteca i enfila la Gran Via. La iaia abaixa el vidre fosc i esto...ega amb finesa. La iaia Lluïsa sempre tus fluixet quan es prepara per a un ...arg monòleg.

La panxa de Roc rugeix però a ell ni se li acut preguntar si els han portat berenar. La iaia perdria les bones maneres, saltaria entre els seients i se li plantaria davant, amb la cara roja i traient fum pel nas; el pentinat lila de pe...u...eria ...edaria de punta. Val més ca...ar, sí, ja... Però és ...e no han dinat!

MURIEL VILLANUEVA. *Ona i Roc i els tigres de Sumatra*. Bromera (adaptació)

Muriel Villanueva i la seua obra.

Les **lletres compostes** són combinacions de consonants que representen sons geminats, és a dir, repetits, encara que alguns es poden pronunciar com a simples. Les nostres lletres compostes són:

mm	nn	ll	tl*	tll*	tm*	tn*
immersió	connectar	novel·lista	atles	rotllo	setmana	cotna

*Recorda que la t dels grups tl, tll, tm i tn no es pronuncia. La posem per a indicar que els sons de l, ll, m i n s'allarguen.

54. Completa les paraules següents amb les lletres compostes corresponents.

co...xió i...usió a...ex bi...et i...ocent
a...etisme ra...ar a...osfera i...òbil bu...eti
i...ensitat è...ia co...egi a...ètic gori...a

55. Redacta un text breu en què inclogues sis paraules de l'activitat anterior.

56. Escriu paraules de la mateixa família i comprova que conserven els dígrafs i les lletres compostes. Consulteu el diccionari.

a) collir → collita, collidor, ... c) novel·la e) fitxa g) canya
b) carro d) il·luminar f) ametla h) passar

Continua practicant les famílies lèxiques amb el Paraulògic.

19

Aprentatge cooperatiu

Treball en parella (act. 51). També s'hi pot aplicar la tècnica de comparar i contrastar o combinar el treball individual en una part de l'activitat i la resta, en parella.

Comparar i contrastar (act. 53).

Treball en grup (act. 56). Aquesta activitat es pot plantejar en forma de full giratori.

Interdisciplinarietat

En aquestes pàgines tractem lèxic relacionat amb l'àmbit de les ciències. També podem aprofitar aquests dos apartats per a incorporar el tractament integrat de llengües remarcant les diferències pel que fa a l'alfabet, els dígrafs i les lletres compostes en valencià i en castellà, i com se separen en cada llengua.

53. perquè, cotxe, ell, ella, passa, perquè, que, passat, ell, ella, qui, bessons, cotxe, asseuen, darrere, gorra, jaqueta, motxilles, xiquets, cotxe, xiquets, cotxarro, allunya, estossega, llarg, perruqueria, quedaria, callar, que.

54. connexió, atletisme, immensitat, il·lusió, ratllar, ètnia, annex, atmosfera, col·legi, bitllet, immòbil, atlètic, innocent, butlletí, goril·la.

55. Resposta oberta. Valorarem la capacitat creativa de l'alumnat i comprovarem que el text siga coherent i no tinga faltes d'ortografia.

56. Resposta oberta. Sugeriment de resposta: a) Collir → collita, collidor, collidora, colliter, collitera. b) Carro → carreter, carretada, carreta, carretam, carretejar, carretel·la. c) Novel·la → novel·lista, novel·lar, novel·lesc, novel·lesca, novel·lístic, novel·lescament. d) Il·luminar → il·luminació, il·luminador, il·luminable, il·luminat, il·luminatiu, il·luminisme. e) Fitxa → fitxar, fitxatge, fitxer. f) Ametla → ametler, ametlat, ametlenc, ametló, ametlerar. g) Canya → canyada, canyar, canyer, canyís, canyissa, canyissada. h) Passar → passa, passadís, passable, passada, passador, passadora, passant.

Sabers bàsics

- Ús del punt i de la coma.
- Discriminació de les diferents classes de punts.
- Identificació dels casos en què es fa servir la coma.
- Comprensió oral.
- Expressió escrita.
- Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical.
- Ús dels signes bàsics de puntuació.
- Detecció, anàlisi i reconeixement dels diferents tipus de registres.
- Interacció oral de caràcter informal.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

L'ús del punt i de la coma

El **punt** és el signe de puntuació (.) que fem servir per a assenyalar l'acabament d'una frase o oració. Després del punt, escrivim sempre amb **majúscula**. Hi ha tres classes de punt:

- El **punt i seguit** marca el final d'una oració i la separa d'altres que es refereixen a la mateixa idea.
- El **punt i a part** separa oracions que expressen idees diferents. Indica el final d'un paràgraf.
- El **punt final** marca el final del text.

57. Copia aquest text correctament. Col·loca-hi els punts i posa-hi les majúscules.

sandra era la nova auxiliar en pràctiques a l'hospital provincial de girona, tenia vint-i-quatre anys i moltes ganes de fer les pràctiques perquè després, segons com les fera, li donarien la plaça
les noves companyes es deien lorena, aida i margarida, i es va sentir molt acollida per elles
li van assignar l'ala en la qual treballaria i les habitacions que li tocaven marga i aida la van advertir que l'ala sud-est era sols per a lorena, de l'habitació 110 fins a la 130 només podria accedir a eixa zona en cas que lorena no acudira al treball, i això no havia passat des de feia dos segles

LAIA TENA MONFORT, *L'habitació 114*. Bromera (adaptació)

La **coma** és el signe de puntuació (,) que fem servir per a indicar una **pausa breu** en la lectura. Es col·loca en els casos següents:

- Per a **separar els elements d'una enumeració**, llevat de l'últim, que va precedit d'una *i*.
- Per a **intercalar una explicació** o fer un aclariment.
- **Després del nom d'una persona** per a adreçar-nos-hi o per a captar-ne l'atenció.
- Per a **emmarcar algunes expressions**, per exemple: *és a dir, a més a més, per tant...*

58. Indica quina oració serveix d'exemple per a cada ús de la coma.

- Pau, ara lliges tu!
- És una experta en literatura infantil, és a dir, la que s'adreça a xiquets i xiquetes.
- Els dies de la setmana són: dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- Demà visitarem el refugi antiaeri de la Guerra Civil que hi ha a Dénia, capital de la Marina Alta.

59. Escriu les comes on calga. Després, compara-ho amb la parella.

- Per a fer la coca necessitem: ous llet farina sucre i ratlladura de llima.
- Heu estudiat molt per tant aprovareu sense problema.
- M'agrada molt llegir a més a més soc molt aficionada al cine.
- Mar avisa'm quan vinga Teresa.
- Anna sense adonar-se'n havia après a puntuar textos.

PAREM L'ORELLA

60. Escriu el dictat d'un fragment de *L'habitació 114*, que dona títol a un recull de relats.

61. Compara el dictat amb el text original i anota:

- Faltes que has comès perquè no coneixies la paraula o no recordaves com s'escrivia.
- Errades de puntuació.

62. Explica algun ús de la coma i apunta paraules l'ortografia de les quals vulgues recordar.

20

Solucions de les pàgines 20 i 21

57. Sandra era la nova auxiliar en pràctiques a l'Hospital Provincial de Girona, tenia vint-i-quatre anys i moltes ganes de fer les pràctiques perquè després, segons com les fera, li donarien la plaça.

Les noves companyes es deien Lorena, Aida i Margarida, i es va sentir molt acollida per elles.

Li van assignar l'ala en la qual treballaria i les habitacions que li tocaven. Marga i Aida la van advertir que l'ala sud-est era sols per a Lorena, de l'habitació 110 fins a la 130 només podria accedir a eixa zona en cas que Lorena no acudira al treball, i això no havia passat des de feia dos segles.

58. a) Després del nom d'una persona per a adreçar-nos-hi o captar-ne l'atenció. b) Per a emmarcar l'expressió *és a dir*. c) Per a separar els elements d'una

enumeració. d) Per a intercalar una explicació o fer un aclariment.

59. a) Per a fer la coca necessitem: ous, llet, farina, sucre i ratlladura de llima. b) Heu estudiat molt, per tant, aprovareu sense problema. c) M'agrada molt llegir, a més a més, soc molt aficionada al cine. d) Mar, avisa'm quan vinga Teresa. e) Anna, sense adonar-se'n, havia après a puntuar textos.

60. Dictat d'un fragment de *L'habitació 114*:

Ella treballava en la zona infantil. Li va preguntar a Aida si només hi havia una planta per als xiquets. Ella li va explicar que, quan havien reconstruït l'hospital, havien acurtat les habitacions. També li va dir que hi faltava una habitació numerada, la 114. Es degueren enganyar en numerar-les perquè, en un passat, eixa habitació existia.

Els registres lingüístics

Vols saber-ne més? Juguem!

L'acte de parlar o escriure està condicionat pel grau de formalitat o informalitat de la situació de comunicació, el tema, la intenció del missatge, el canal (oral o escrit), el context, etc. No usem la mateixa varietat quan parlem amb una amiga que quan redactem un treball per a l'institut.

Les varietats de la llengua que depenen de la **situació de comunicació** s'anomenen **registres lingüístics**.

- El **registre col·loquial** és el propi de les comunicacions orals habituals i de la missatgeria instantània. Es caracteritza perquè és molt espontani i imprecís. Es fa servir amb persones amb qui hi ha una relació de confiança –la família, les amistats– i en contextos informals. Se solen emprar vulgarismes, barbarismes, falques (*i això, saps?, no?*) i no es para atenció a la correcció gramatical.
- El **registre estàndard** és el registre neutre vàlid per a qualsevol situació comunicativa, tant en la forma oral com en l'escripta. Es caracteritza per la poca proximitat personal dels interlocutors. S'utilitza en les relacions comercials i administratives, en l'àmbit educatiu i en els mitjans de comunicació. És el model de referència per a la comunitat lingüística.
- El **registre formal** s'utilitza quan no hi ha proximitat personal entre els interlocutors i es tracten temes especialitzats. Es fa servir, sobretot, en el canal escrit i presenta un alt grau d'elaboració i correcció. En són exemples el llenguatge científicotècnic, el jurídic o l'administratiu.

63. Relaciona cada expressió col·loquial amb l'estàndard corresponent.

Expressions col·loquials	Expressions estàndard
a) Xarrar pels colzes.	1) Anem-nos-en!
b) Estar com una cabra.	2) Em diuen Cristina.
c) Mone!	3) Estar boig o boja.
d) A grapats.	4) Parlar molt, sense parar.
e) Me diuen Cristina.	5) En abundància, en quantitat.

64. Llegeix aquest fragment i identifica les expressions pròpies del registre col·loquial i les que pertanyen al registre formal.

Hem començat el tema de la nutrició. Fa no sé quant de temps que estem en això de la piràmide alimentària. Semblem egipcis. Tot és superimportant: els hidrats de carboni alliberen l'energia amb què el nostre cos manté funcions vitals com respirar i bombejar la sang, les proteïnes intervenen en la formació de teixits corporals, les vitamines i els minerals ens protegeixen de les malalties, i les fibres...

–Per a què serveixen les fibres, Aureli? –ha preguntat la mestra.

–Pa cagar –ha respost ell.

–Incorreccte. No es diu pa cagar, a veure si parlem bé.

–Pa fer caca? –ha insistit el tros de bèstia. Isabel ha trencat la punta de la llapissera. Diríeu que estava a punt de patir un atac d'epilèpsia.

–Tens el primer zero de la temporada, i a l'altra torna a fer-te el graciós i passaràs la resta del trimestre a la sala de professors –a continuació, s'ha tret les ulleres i ha cridat–: Les fibres serveixen per a... Aureli, para les orelles: per a ajudar l'intestí a funcionar correctament.

Aureli ha obert els ulls com a plats i ha xiuxiuejat:

–I jo què havia dit?

Un altre que deu pensar que la mestra li té mania.

PASQUAL ALAPONT. *El quadern taronja de Morgana*. Bromera

Fes un tast del llibre.

Aprentatge cooperatiu

Comparar i contrastar (act. 59).

Lectura compartida (act. 64). L'activitat es pot plantejar en parella i en grup, i també utilitzant la tècnica 2-4.

Interdisciplinarietat

El fragment del text de l'activitat 64 ens acostarà a sabers bàsics inclosos en la matèria de Biologia i Geologia.

A les huit acabava la seua jornada, perquè aquesta setmana no tenia torn de nit.

Va arribar a casa molt cansada, però encuriosida per saber per què es van botar una habitació en numerar-les. Va pensar que era com si se l'haguera engolida el pas del temps. Després, no va parar de riure fins que es va quedar adormida pels embarbussaments que li havia contat Marga mentre berenaven.

61. Resposta oberta. Amb aquesta activitat es pretén que els xiquets i les xiquetes es fixen en les errades que han comés i que prenguen consciència de com s'escriu cada paraula.

62. Resposta oberta. Aquesta activitat segueix la línia de l'anterior, però es fixa en un punt en concret. La segona

part, a més, serveix com a recordatori de paraules que els hagen pogut semblar difícils. Aquesta pràctica els ajuda a interioritzar millor l'aprenentatge d'aquests termes.

63. a-4, b-3, c-1, d-5, e-2.

64. Registre col·loquial: Fa no sé quant de temps que estem en això de la..., Tot és superimportant, Pa cagar, Pa fer caca, ha insistit el tros de bèstia, ha obert els ulls com a plats, Un altre que deu pensar que la mestra li té mania.

Registre formal: la nutrició, piràmide alimentària, els hidrats de carboni alliberen l'energia amb què [...] la sang, les proteïnes intervenen en la formació de teixits corporals, les vitamines i els minerals ens protegeixen de les malalties, Les fibres serveixen per a... ajudar l'intestí a funcionar correctament.

Sabers bàsics

- Detecció, anàlisi i reconeixement dels gèneres literaris més importants.
- Identificació de les característiques dels gèneres literaris més comuns.
- Comprensió lectora.
- Repàs dels sabers bàsics de la seqüència didàctica.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

Els gèneres literaris

Els **textos literaris** pretenen **crear bellesa** i pertanyen a gèneres diversos:

- La **poesia expressa sentiments i emocions**. Tradicionalment s'ha caracteritzat per estar escrita en **vers**, amb ritme i **rima**, però hui en dia no sempre és així, encara que els poemes segueixen escrivint-se d'una manera característica: cada línia correspon a un vers.
- La **narrativa** es caracteritza per **contar històries**. Hi trobem diversos subgèneres depenent de l'extensió (com ara, novel·la, conte o rondalla), del públic a qui va adreçada (adult, infantil, juvenil) o de la temàtica (ciència-ficció, terror, misteri, aventures o amor, per exemple).
- Els **textos teatrals** estan **pensats perquè uns actors els representen dalt d'un escenari**, per això estan escrits en forma de diàleg.

65. Llig aquests textos, indica a quin gènere pertanyen i anota tres característiques de cada un.

No begues aigua després de sopar

LINA. (Encuriosida.) Què escrius?
 SARA. Una carta.
 LINA. Als teus pares?
 SARA. Als meus germans.
 LINA. I què els contes?
 SARA. No ho sé, coses.
 LINA. Quines coses?
 SARA. Com és tot açò, què fariem si estiguérem ací, que tinc una companya de tenda que no para de beure aigua i pixar, coses.
 LINA. Tardarà molt a arribar?
 SARA. Qui?
 LINA. La carta.
 SARA. (Amb la veu cansada.) No ho sé. No n'he enviat cap.
 LINA. I per què l'escrius?
 SARA. Per a no oblidar-me d'ells.
 LINA. Per això no cal escriure una carta, només cal tancar els ulls, pensar molt fort i recordar el que et done la gana.

SÒNIA ALEJO. *Cremallera*. Bromera (adaptació)

El llibre

Cada llibre té un secret
 disfressat de blanc i negre;
 tot allò que et diu a tu
 un altre no ho pot entendre.

Tot allò que et donarà
 no ocupa lloc, ni pesa,
 t'abrigarà contra el fred
 d'ignorància i de tristesa.

Amb els llibres per amics
 no et faltarà companyia.
 Cada pàgina pot ser
 un estel que et fa de guia.

JOANA RASPALL

Temps de mudances

Clara va aparcar el cotxe al costat del camió de mudances. Després, va mirar la filla i li va dir:
 –Ací la tens: la nostra casa nova. Què et sembla?
 Marta no va respondre a la pregunta de sa mare, però va baixar del cotxe i es va quedar dreta mirant la casa que s'alçava, solitària, al seu davant. A aquella hora, amb el sol que il·luminava el jardí, el porxe i la casa sencera, li era difícil imaginar que en aquell lloc pogueren haver passat els estranys fets que li havia explicat son pare i que li havien deixat una mescla de curiositat i desassossec al seu interior.

AGUSTÍN FERNÁNDEZ PAZ. *Mals temps per a fantasmes*. Bromera (adaptació)

22

Solucions de les pàgines 22 i 23

65. *No begues aigua després de sopar*: teatre; està escrit en forma de diàleg, hi ha acotacions, apareix el nom del personatge davant de cada intervenció. / *El llibre*: poesia; està escrita en vers, té ritme i rima, expressa un sentiment. / *Temps de mudances*: narrativa; conta una història versemblant, hi ha un narrador que explica els fets, està escrit en prosa.

1. F, V, F.

2. Resposta oberta. Sugeriment de resposta: professions → editora, comercial, mecànica; gèneres

literaris → poesia, teatre, narrativa; tipus de sintagmes → SN, SAdj, SP.

3. Text, oració, sintagma, paraula, so.

4. Variables: nom, adjectiu, determinant, pronom, verb. **Invariables:** preposició, conjunció, adverb, interjecció. / Resposta oberta. Sugeriment de resposta: nom → cadira, adjectiu → groga, determinant → aquelles, pronom → elles, verb → pintaren, preposició → de, conjunció → i, adverb → ahir, interjecció → au!

1. Marca verdader o fals.

	V	F
Les converses sempre són orals.		
Una entrevista és un tipus de conversa.		
L'estructura d'una entrevista és presentació, nucli i desenllaç.		

2. Anota tres paraules de cada camp semàntic.

professions gèneres literaris tipus de sintagmes

3. Ordena de més general a més concret: *sintagma, paraula, text, oració, so*.

4. Classifica les categories gramaticals en variables o invariables i posa'n un exemple de cada.

preposició nom conjunció adjectiu determinant adverbi pronom verb interjecció

5. Separa els sintagmes de les oracions i indica de quin tipus són.

- a) Els amics d'Eva compraran les entrades. c) Per la carretera passen molts vehicles.
b) L'institut és molt gran. d) La directora general visità el museu ben enjorn.

6. Escriu una frase i una oració per a cada situació comunicativa.

7. Explica la diferència entre una oració interrogativa i una oració imperativa.

8. Completa el text amb els dígrafs que hi falten.

Pamela Doharty, de pares anglesos oriünds de Gloucester, havia nascut a València, però tot i això presumia de ser anglesa i forçava un poc la pronunciació. A vegades fingia que buscava una paraula d'a...ò més usual i te l'amo...ava en anglés i es ...edava més ampla que ...arga. Era la més alta de la cla...e de bon tros i tenia uns u...s d'un blau tur...esa que semblaven el prospecte d'una pla...a caribe...a. Pere i Mi...el se la miraven de llu..., els tenia el cor robat des dels set a...s; s'alegraven de respirar el mateix aire que e...a respirava unes hores al mati i a la vesprada, però cap dels dos s'havia atrevit mai a parlar amb e...a.

PASQUAL ALAPONT. *La banda dels mitjos lladres*. Bromera (adaptació)

9. Troba tres exemples del registre col·loquial en el text anterior.

10. Explica per què el fragment anterior no és una obra de teatre. Dona'n, com a mínim, tres raons.

23

Aprentatge cooperatiu

Lectura compartida i comparar i contrastar (act. 65). Tot i que l'activitat està plantejada per a fer-la de manera individual, la part de la lectura prèvia es pot dur a terme per mitjà de la tècnica de la lectura compartida i, una vegada resolta, comparar-la i contrastar-la amb la parella.

Per a repassar els sabers bàsics de la unitat abans de fer les activitats de repàs, pot ser interessant fer servir la tècnica del puzzle d'Aronson i repartir entre els diferents membres del grup aquests sabers.

5. a) Els amics (SN) d'Eva (SP) compraran (V) les entrades (SN). B) L'institut (SN) és (V) molt gran (SAdj). c) Per la carretera (SP) passen (V) molts vehicles (SN). d) La directora (SN) general (SAdj) visità (V) el museu (SN) ben enjorn (SAdv).

6. Resposta oberta.

7. Oració interrogativa: pregunta alguna cosa, acaba amb un signe d'interrogació. Oració imperativa: indica una ordre o una petició.

8. allò, amollava, quedava, llarga, classe, ulls, turquesa, platja, caribenya, Miquel, lluny, anys, ella, ella.

9. Resposta semioberta. Suggestiment de resposta: te l'amollava en anglés, es quedava més ampla que llarga, els tenia el cor robat.

10. El text anterior no és una obra de teatre perquè no està disposat en forma de diàleg, no apareixen els noms dels personatges davant de cada intervenció ni hi ha acotacions.

Sabers bàsics

- Comprensió lectora.
- Redacció d'una entrevista.
- Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical.
- Interacció oral de caràcter formal.
- Valoració personal.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.
- Emprenedora.

La redacció d'una entrevista

Ha arribat el moment de posar en pràctica tot el que has après. Per a completar aquest repte, hauràs de preparar una entrevista.

Tria un dels personatges i redacta l'entrevista que li faries.

Aprèn més sobre Margarida Borràs.

Margarida Borràs

Segurament saps que hi ha persones que no s'identifiquen amb les característiques que atribuïm a algú pel fet de nàixer «home» o «dona». Aquest fou el cas de Margarida Borràs, una persona nascuda amb òrgans sexuals masculins que va morir per voler viure com una dona. La de Margarida Borràs és una història trista de fa més de 500 anys, que coneixem perquè Melcior Miralles, el capellà d'Alfons el Magnànim, la va deixar escrita. Sabem que va nàixer a Mallorca, que la van batejar com a Miquel, que son pare era notari i que la seua era una família benestant. També sabem que prompte va vindre a València, on es va fer molt coneguda entre la noblesa, ja que era rebuda en diverses cases de famílies importants de la ciutat. Però l'edat mitjana era una època en què els prejudicis i les creences religioses impediaven que les persones que s'allunyaven de la norma general pogueren viure en llibertat. Per això, Margarida va ser detinguda, jutjada i condemnada a la forca.

SANDRA CAPSIR I MARIA VIU

Més dones valencianes que han fet història. Bromera

Ann Davison

Aviadora, marinera i aventurera. Va ser la primera dona a creuar l'oceà Atlàntic navegant en solitari.

El meu vaixell és tan petit

Felicity Ann era el nom del seu xicotet sloop de fusta. Comptava amb 27 peus (8 m) d'eslora i 7 peus (2,20 m) de mànega. Tenia un únic pal i dues veles.

La travessia de l'Atlàntic

Ann no era una marinera experta. En la seua primera aventura, junt al seu marit, el vaixell en què viatjava naufragà poc després de salpar des d'Anglaterra. Frank, el marit, va morir en el naufragi. Però aquesta

experiència tan traumàtica la va convèncer de portar a terme una proesa encara més gran, travessar en solitari l'oceà Atlàntic.

Començà la seua particular aventura a l'edat de 39 anys, al sud d'Anglaterra, en maig del 1952, i arribà a Nova York en gener de l'any següent. El viatge estigué ple d'adversitats que, sumades a la seua escassa perícia marinera, feren que tardara huit mesos a completar la travessia de l'Atlàntic. Ann no tenia l'experiència necessària, però li sobraven valentia i coratge. En acabar la seua aventura, escrigué un llibre en què contava la seua gesta. Endevineu quin era el seu títol? *El meu vaixell és tan petit*.

TONY AMAGO I NURIA RODRÍGUEZ

Xiquetes que van imaginar allò impossible (i ho van aconseguir). Bromera

- Pensa deu preguntes que li faries al personatge.
- A continuació, imagina quines serien les respostes i fes-ne un esborrany.
- Redacta una presentació i un comiat per a l'entrevista.
- Revisa-ho i passa-ho en net.
- T'atreveixes a escenificar l'entrevista amb algun company o companya davant de la classe?
- Valora com ho has fet completant aquestes rúbriques d'avaluació.

24

Suggeriments didàctics

L'objectiu d'aquest repte individual és, com s'ha dit al principi, redactar una entrevista de creació pròpia a una dona que va fer història, Margarida Borràs, o a una xiqueta que va somiar allò impossible i ho va aconseguir, Ann Davison, a partir de tot el que s'ha après al llarg de la seqüència didàctica.

També podem plantejar aquest repte en parella i no únicament l'apartat de l'escenificació. D'aquesta manera, fomentem el treball col·laboratiu i donem suport a

l'alumnat que puga tindre alguna dificultat a l'hora de fer la tasca.

Pel que fa a la interdisciplinarietat, aquest apartat es relaciona amb un dels objectius de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030: la igualtat de gènere i l'empoderament de les dones.

La secció acaba amb una rúbrica d'autoavaluació perquè reflexionen sobre el que han après i com han treballat.

MODEL D'AVUACIÓ

Nom: Grup:

Data: Qualificació:

1. Marca verdader o fals.

	V	F
En una conversa oral els papers d'emissor i receptor no s'intercanvien mai.		
En les converses formals s'utilitza, generalment, un registre col·loquial, i en les informals, un registre estàndard.		
Les entrevistes poden ser orals o escrites, però sempre presenten una estructura semblant: presentació, bateria de preguntes i respostes, i tancament.		
Les preguntes obertes impliquen una resposta curta i concreta; en les tancades, la resposta és més extensa i espontània.		
En una entrevista també es poden fer preguntes directes i indirectes.		

2. Corregeix les afirmacions falses de l'activitat anterior.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Completa amb *quan* o *quant* (i derivats).

- a) vegades has anat a veure aquesta obra?
- b) No sé vindrà, perquè està a l'estranger. Recordes dies fa que se'n va anar?
- c) Saps val això? Dis-me'n el preu tornes de comprar.
- d) gots d'aigua t'has begut? I cireres t'has menjat?
- e) No sabem encara portaran els llibres ni costaran.
- f) li deus per les classes impartides?

4. Indica les paraules de cada apartat que formen un camp semàntic. Després, escriu a quin camp semàntic pertanyen les que no són correctes.

- a) campana, campanar, campaneig, campaneta, campar.
- b) platja, ona, alga, medusa, peix.
- c) paella, cullera, setrill, cassola, arpa.
- d) parada, verdures, venedora, formatges, espècies.

.....

.....

5. Classifica en la taula les expressions següents segons que siguin frases o oracions.

a) Miquel, per favor, la llum!	f) Ara vinc.
b) Anem-nos-en.	g) Foc!
c) Acabe de fer les activitats.	h) Míriam, a la dreta!
d) No compares, home, no compares!	i) Míriam, gira a la dreta.
e) Demà mateix.	j) No toques a la porta!

Frases	Oracions

6. Subratlla el nucli de cada sintagma i escriu al costat de quin tipus és.

Un estiu ben calorós	Paga l'esmorzar
La gata grisa	Massa bo
Escriu molt bé	Extremament car
A Castelló	Tan lentament
Ben estret	Per l'horta

7. Digues el tipus d'oració de què es tracta segons l'actitud del parlant.

- a) Ho teniu tot a punt?
- b) Els pares no saben on està.
- c) No menges més pastís!
- d) Hem comprat codonyat.
- e) Potser és una bona idea.
- f) Quina idea més bona que has tingut!
- g) Tant de bo vaja més espai!

8. Separa les grafies de les paraules següents en lletres, dígrafs i lletres compostes.

Paraules	Lletres	Dígrafs	Lletres compostes
equipatge			
paral·lela			
llebeig			
taxista			
rotllana			
connotació			
apanyar			

9. Col·loca els punts i les comes on corresponga, i justifica per què els has utilitzat.

Byron el majordom va aparèixer pel vestíbul mentre Pol s'alliberava de les peces d'abric L'home era de mitjana edat alt robust d'aspecte impecable un pou d'eficàcia i discreció Per a Pol era el majordom Per al professor Herrmann Byron era a més el seu ajudant i còmplice des de feia més de quaranta anys

–Gràcies Byron aniré a dir-li que he vingut

–Molt bé

JESÚS CORTÉS. *Guardians i protectors*. Bromera (adaptació)

.....

.....

.....

.....

.....

10. Completa.

a) Registre propi de les comunicacions orals habituals i de la missatgeria instantània, molt espontani i imprecís:

.....

b) Textos pensats per a ser representats en un escenari:

c) L'expressió col·loquial *Mone!* equival a la forma estàndard

SOLUCIONARI DEL MODEL D'AVUACIÓ

1. F, F, V, F, V.
2. En una conversa oral els papers d'emissor i receptor s'intercanvien constantment. / En les converses formals s'utilitza, generalment, un registre estàndard i en les informals, un registre col·loquial. / Les preguntes obertes impliquen una resposta lliure i extensa; en les tancades, la resposta es concreta en una paraula o una frase curta.
3. a) quantes. b) quan, quants. c) quant, quan. d) quants, quantes. e) quan, quant. f) quant.
4. b) al camp semàntic de la mar. d) al camp semàntic del mercat.
5. Frases: a, e, g, h. Oracions: b, c, f, i, j.
6. Un **estiu** ben calorós: SN. La **gata** grisa: SN. **Escriu** molt bé: SV. A **Castelló**: SP. Ben **estret**: SAdj. **Paga** l'esmorzar: SV. Massa **bo**: SAdj. Extremament **car**: SAdj. Tan **lentament**: SAdv. Per l'**horta**: SP.
7. a) interrogativa. b) enunciativa negativa. c) imperativa. d) enunciativa afirmativa. e) dubitativa. f) exclamativa. g) desiderativa.
- 8.

Paraules	Lletres	Dígrafs	Lletres compostes
equipatge	e, i, p, a, e	qu, tg	
paral·lela	p, a, r, a, e, l, a		l·l
llebeig	e, b, e	ll, ig	
taxista	t, a, x, i, s, t, a		
rotllana	r, o, a, n, a		tll
connotació	c, o, o, t, a, c, i, o		nn
apanyar	a, p, a, a, r	ny	

9. Byron, el majordom, (**comes per a intercalar un aclariment o explicació**) va aparèixer pel vestíbul mentre Pol s'alliberava de les peces d'abric. (**punt i seguit, que separa una oració d'una altra que es refereix a una mateixa idea**) L'home era de mitjana edat, alt, robust, d'aspecte impecable, (**comes que separen els elements d'una enumeració**) un pou d'eficàcia i discreció. (**punt i seguit, que separa una oració d'una altra que es refereix a una mateixa idea**) Per a Pol era el majordom. (**punt i seguit, que separa una oració d'una altra que es refereix a una mateixa idea**) Per al professor Herrmann Byron era, a més, (**comes que emmarquen l'expressió a més**) el seu ajudant i còmplice des de feia més de quaranta anys. (**punt i a part, que indica el final d'un paràgraf**)
 - Gràcies, Byron, (**comes entre el nom d'una persona que s'utilitzen per a adreçar-nos-hi**) aniré a dir-li que he vingut.
 - Molt bé. (**punt final, que marca el final del text**)
10. a) registre col·loquial. b) textos teatrals. c) Anem-nos-en.

NOTES

[illegible]

